ԱԶԳ

AZG
armenian newspaper

Ա տարի, # 1, փետրվար 16, 1991

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ԱՅՍ ԹԵՐԹԸ

Դժվարին ժամանակներ են եւ համաշխարհային, եւ խորհրդային, եւ ազգային-հայրենական ճակատների վրա: Անցումային ժամանակներ, պնդում են ոմանք: Գուցե: Սակայն անցում դեպի ո՞ր: Ահա՛ գլխավոր հարցը մեր օրերի: Դժվար է պատասխանել: Դժվար է՝ մանավանդ մեր փոքրիկ երկրի, նորահաստատ պետականության եւ հայրենաբնակ թե տարաբնակ ժողովրդի համար, Արցախի՛ համար: Քանզի համաշխարհային նշանակության վերիվայրումներ են տեղի ունենում այս օրերին մի ք... ամեն տեղ, եւ հատկապես մեր հայրենիքի մերձակա շրջաններում: Անեղ բազկապրկում է տեղի ունենում մանավանդ ... Միության տարածքի վրա, ընդմեջ ռամկավարական եւ հետադիմական ուժերի:

Եւ այս համընդհանուր խառնաշփոթության մեջ՝ մեր ազգը, մեր երկիրը, մեր առհավական իղձերը, մեր պետականությունը: Մենք՝ որ հայտարարել ենք անկախության երթի սկիզբ՝ ... նշակագրով, որ ավելի շուտ արտահայտությունն է ազգային առողջ ձգտումների եւ ներկա ծանր իրավիճակից դուրս գալու անհրաժեշտություն, քան իրական տվյալների հաշվառման. Պիտի ձգտենք դրան, որքան էլ դժվար լինի այդ երթը, որքան էլ կախյալ լինենք մեզ շրջապատող գերազանց ուժերից եւ հանգամանքներից:

Եւ այս ընդհանուր ֆոնի վրա՝ այս թերթը:

Ի՞նչ պիտի անի այն, ի՞նչ կարող է անել:

Առաջին հերթին՝ լուր պիտի տա: Քանզի «Ազգը» լրագիր է ամեն բանից առաջ: Լուր՝ արագ եւ հակիրճ, համաշխարհային, շրջանային եւ ազգային կարեւոր իրադարձությունների մասին. քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, եկեղեցական եւ մարզական անցուդարձերի մասին, անշուշտ՝ որքան որ թույլատրեն պայմանները, իր սուղ էջերն ու ... դրությունը: Լուր՝ քանզի մեր ժողովուրդն ամեն բանից առաջ պետք է դուրս գա տեղեկատվական շրջափակումից, մեկուսացումից եւ ինքնամեկուսացումից, աշխարհին սեփական կտուրից նայելու սովորությունից, ներհայեցողությունից, լուրերը միայն ռուսերեն լեզվով եւ միակողմանիորեն ստանալու հարկադրանքից:

Երկրորդ՝ «Ազգը» ամբիոնն է լինելու ազատ եւ անկաշկանդ մտածումի, ազատ, արդար, բայց տեղին քննադատության՝ որքան էլ դառն լինի այն, անկեղծ ինքնաքննադատության՝ որքան էլ ցավագին լինի այն, եւ համարձակ հարցադրումների՝ որքան էլ զգայուն լինեն դրանք: Ո՛չ, «Ազգը» չունի հավակնությունն ամեն հարցի պատասխանն ունենալու: Սակայն ունի՛ առաքելությունը հարցերը տալուց հետո լուծումներ որոնելու, համաքարար, ազգովին:

Երրորդ՝ «Ազգը» պիտի ձգտի կանգնելու եւ վերականգնելու մեր ժողովրդի ներքին հավասարակշռությունը, բնազդական ողջախոհությունը, շրջահայեցությունը, իրապաշտ մտածելակերպը, սակայն վճռական պահին՝ հատու եւ արագ գործելու ընդունակությունը:

Չորրորդ՝ «Ազգը» պիտի ջանա միավորել մեր ազգը համահայկականության մականի տակ, ազգային Մեծ Երազի տեսլականով՝ մեկ հայրենիք, մեկ ժողովուրդ ու մեկ ճակատագիր կարգախոսի տակ:

Եւ հինգերորդ՝ «Ազգը» խոսափողն է ռամկավարական (ժողովրդավարական, դեմոկրատական) եւ ազատական (լիբերալ) գաղափարախոսության ու գործելաձեւի, վերականգնելով շուրջ 70 տարի առաջ հայրենի հողի վրա բռնորեն դադարեցված այդ մտածողությունը: Ռամկավարություն՝ մեր ազգային-պետական գործերի եւ ապրելակերպի տնօրինման մեջ, եւ ազատականություն՝ խոսքի, կարծիքի, ընտրելու եւ ընտրվելու իրավունքի, ինչպես նաեւ՝ անհատական ձեռներեցության ու տնտեսական առաջընթացի կազմակերպման մեջ:

«Ազգը» ծնունդն է հայրենի հողի վրա Արցախյան Ջարթոնքով վերընձյուղված ռամկավարացման գործընթացի, եւ պիտի ... աննահանջ պաշտպանը համաժողովրդական այդ շարժումի:

ՔՈՒՎԵՅԹԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԱՔԻ ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ՔԱՆԴՈՒՄԸ

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԶՈՀԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ ԿԱՐՈՂ Է ԱՐԱԳԱՑՆԵԼ ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ճիշտ մեկ ամիս առաջ Պարսից ծոցի շրջանի անապատներում մոլեգնած փոթորիկն այսօր թեւակոխում է իր 31-րդ օրը: Սակայն դաշնակից ուժերի առաջադրանքներից գլխավորը՝ իրաքյան զորքերին դուրս բերել Քուվեյթից եւ վերականգնել նախահարձակման ենթարկված գերիշխան այդ պետությունը՝ ի կատարումն ՄԱԿ-ի Ապահովության խորհրդի թիվ 56 եւ 67 որոշումների, մնում են անկատար: Ընդհակառակը. Սադդամ Հուսեյնը մնում է անդրդվելի ավելի քան երբեք, այժմ հույսը առավելապես դնելով՝ ներքին կորուստների թողած համաշխարհային արձագանքի վրա, անցնող մեկ ամսվա ընթացքում իզուր փորձելով կրակի մեջ ներքաշել նաեւ այլ երկրներ:

Այո, պատերազմը շատ բան է փոխել շրջանի եւ աշխարհի տարբեր ուժերի փոխհարաբերություններում մեջ: Արաբ ժողովրդի մեծամասնությունը ի դեմս Սադդամ Հուսեյնի այժմ տեսնում է իր ազգային հերոսին, որին հաջողվել է հեռահար հրթիռներ հասցնել Իսրայելին: Այս վերջինը, միշտ վարժ՝ արագ եւ ուժգին հակադարձելու, այժմ դարձել է ինքնազուսպ, քանի որ՝ միլիարդներ է շահում մի քանի հոգու կորստյան դիմաց: Արմատական ու կրոնամոլ Իրանն այժմ վերածվել է բանակցությունների խաչմերուկի եւ իր նախկին ոխերիմ թշնամու ռազմաօդային տորմիղը պահպանող պահեստի: Թուրքիան՝ նենգ եւ զգուշավոր, արդեն մտածում է պատերազմի ավարտին Իրաքից համեղ պատառիկներ պոկելու մասին: Սիրիան՝ որ Ալժիրի եւ Լիբիայի հետ կազմում էր «Արաբական մերժումի ճակատը», այժմ լսել է տալիս, որ ինքը դեմ չէր լինի Իսրայելը ճանաչելու մտքին: Գերմանիան եւ Ճապոնիան՝ որոնք հաստատ համոզված են, որ ԱՄՆ-ի գլխավորությամբ մղվող այս պատերազմը ուղղված է նաեւ իրենց տնտեսական հզորության դեմ: Իսկ Խորհրդային Միությունը, որի համար հաստ վարագույր էր այս պատերազմը՝ իր «ներքին գործերը կարգի բերելու համար», այժմ ձգտում է հանդես գալ գլխավոր խաղարարի դերով, երեք օր առաջ Բաղդադ առաքելով Եվգենի Պրիմակովին, իսկ անցնող երկու օրերին ընդունելով Ֆրանսիայի արտաքին գործերի նախարար Միշել Ռոկարին, Իրաքի նրա պաշտոնակից Թարիք Ազիզին, եւ Քուվեյթի էմիրին՝ Շեյխ Սաբահ էլ-Ահմեդ էլ-Սաբահին:

Մինչ այդ, պատերազմը մոլեգնում է անընդհատ, ընդգրկելով նաեւ ու հակապես Իրաքի լայնքն ու խորքը, որտեղից արձակված «Սկադ» հեռահար հրթիռները իսրայելյան ու սաուդական երկինքներում մենամարտի են բռնվում ամերիկյան «Պետրիոտների» հետ:

Իրաքի ռազմական կարողությունների 40 տոկոսը ոչնչացված է արդեն, հաղորդում են ամերիկյան ռազմական ամփոփագրերը: Ոչնչացված են նաեւ իրաքյան 1400 միավոր հրասայլեր, զրահապատ կառքեր եւ ցամաքային այլ տեխնիկա: Օդում կամ ցամաքում ոչնչացվել է իրաքյան ավելի քան 250 ռազմական ինքնաթիռ: Դաշնակից ուժերը ցարդ ավելի քան 20 հազար օդարշավ են կատարել Քուվեյթում հաստատված զորքերի, ինչպես նաեւ իրաքյան Բասրա, Մոսուլ, Կերքուկ, Ֆաո քաղաքների եւ Բաղդադ մայրաքաղաքի վրա՝ գետնին հավասարեցնելով զինակայաններ թե բնակելի թաղամասեր անխտիր, հաղորդակցության գծեր ու ճանապարհներ: Փլուզված են արդեն Տիգրիս գետի վրա գտնված 8 կամուրջներից 4-ը, չեն խնայվում նաեւ Իրաքից Հորդանան փախչող մարդատար ավտոբուսները:

Նվազ մահաբեր չեն անշուշտ իրաքյան հրթիռները, որոնք գերազանցապես քաղաքական ներգործության նպատակով արձակվելով՝ բազմաթիվ քաղաքացիների են «հնձում» Հարեւան Սաուդյան Արաբիայում, Դահրանում, Բահրեյնում եւ Ծոցի շրջանի այլ երկրներում, մինչ Քուվեյթը անցյալ հինգշաբթի օրը պաշտոնապես հայտարարեց, որ անցնող հինգ

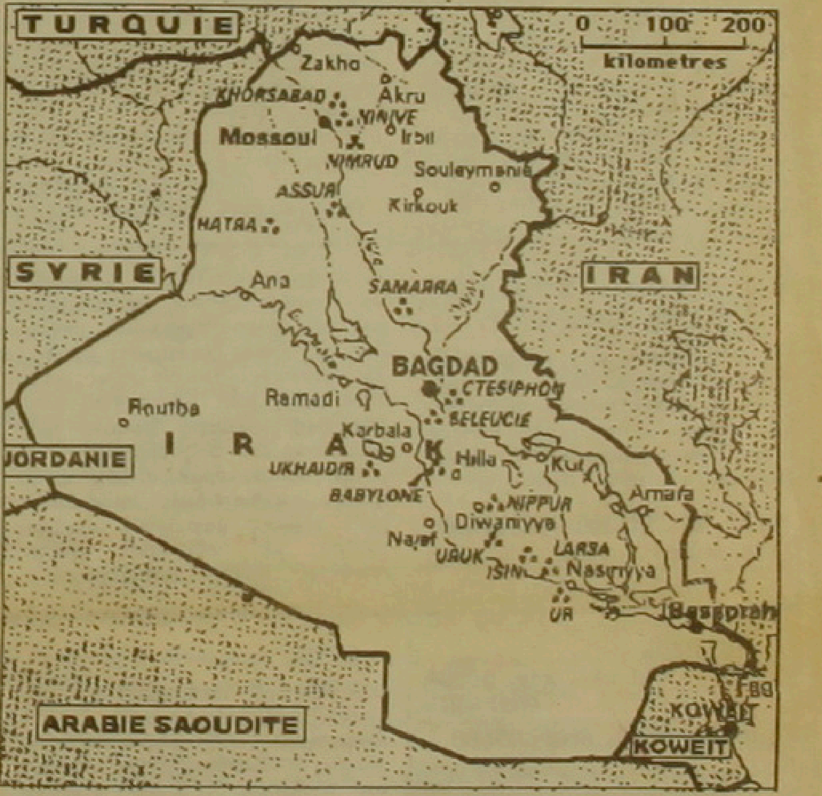

ամիսների ընթացքում իր քաղաքացիներից 4000 հոգի են զոհվել նախահարձակների ձեռքով:

ԱՄԻՐԻՅԵ ԱՊԱՍՏԱՐԱՆԻ ՔԱՆԴՈՒՄԸ

Սակայն ամենադժնի ռմբակոծումը կատարվեց չորեքշաբթի փետրվարի 14-ի գիշերը, երբ ամերիկյան «Ստելս» տիպի ռմբակոծիչները Բաղդադը «սանրելու» պահին բազմաթիվ ռումբեր տեղացին քաղաքի հանրային 22 ապաստարաններից մեկի՝ Ամիրիյեի վրա, որտեղ այդ պահին, ըստ իրաքյան աղբյուրների, ապաստանել էին 1400 հոգի, մեծ մասամբ կանայք ու երեխաներ: 700 սպանված՝ հայտարարեց իրաքյան լրատու գործակալությունը՝ ԻՆԱ-ն, 400 զոհ՝ պնդեցին անկախ աղբյուրները, մինչ երեկ առավոտյան տվյալներով տակավին 94 սպանվածի մարմին էր դուրս բերվել ապաստարանից:

Այսուհանդերձ, ինչ էլ լինի զոհերի քանակը, համաշխարհային հանրային կարծիքը ցնցված է հեռուստատեսային այն նկարներից, որոնք հինգշաբթի առավոտվանից սկսած հեռասփռվեցին աշխարհով մեկ, պատճառ դառնալով հակապատերազմական նոր ցույցերի: Առավել զայրույթ եւ ընդվզում առաջացավ արաբական մայրաքաղաքներում, ուր զանգվածային ցույցեր տեղի ունեցան: Հորդանանում հայտարարվեց, որ զայրույթի պահ էր եւ ոչ սուգի, Թունիսում՝ թե կատարվածը բարբարոսություն էր, Կահիրեում 5 մեծացույն կազմակերպություններ ցույցի ելան, մինչ պրեզիդենտ Հոսնի Մուբարաքը, ցավակցություն հայտնելով, իբրեւ պատասխանատու մատնացույց արեց Սադդամին: Իսկ արաբական գրավյալ շրջանների պաղեստինցիները հայտարարեցին եռօրյա գործադուլ:

Անշուշտ, «մաքուր» պատերազմ չի լինում: Սակայն բոլորի համար հասկանալի է վաղուց, որ Ծոցի ներկա պատերազմը դուրս է եկել իր սկզբնական շրջանակներից ու սպառնում է տարածվել եւ մարդկային ու էկոլոգիական ողբերգությունների թիվը հասցնել աննախադեպ չափերի:

Նկատի ունենալով այս բոլորը, միջազգային դիտորդները վերջին երկու օրերին հակված են մտածելու, որ Միացյալ Նահանգները կալող են վերատեսության ենթարկել իրենց հաշվարկները եւ արագացնել դաշնակիցների հետ ցամաքային գրոհը:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ՈՒԽՏԸ ԻՆՔՆԱԼՈՒԾԱՐՔՎՈՒՄ Է

ԳՈՐԲԱՉՈՎԸ ԱՐԵՒԵԼՅԱՆ ԲԼՈԿԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Է ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ ՑՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Միջազգային մամուլը, այս օրեն դժվարությամբ տեղ գտնելով Պարսից ծոցից հասնող պատերազմական ամփոփագրերի արանքում, մեծ կարեւորությամբ արձագանքում է գլխավորաբար Պրագայից ուղարկված այն տեղեկությանը, որ պրեզիդենտ Մ. Գորբաչովը նամակներ է հղել Վարշավայի Ուխտի երկրների պետերին՝ առաջարկելով մինչեւ ապրիլի 1-ը լուծարքել այդ դաշնակցության ռազմական կառույցը:

Չեխո-Սլովակիայի պրեզիդենտ Վացլավ Հավելն իր երկրի պաշտոնական լրատու գործակալության միջոցով փետրվարի 11-ին հայտնել է, թե ինքը ողջունում է այդ առաջարկը, ավելացնելով, որ Պրագան եւ վերջերս ապահամայնավարացած մյուս երկրները, իրենց հերթին, այդպիսի առաջարկ էին ներկայացրել Մոսկվա: Արդարեւ, երբ Բուլղարիայի պրեզիդենտ Ժելյու Ժելեւը ընթացիկ ամսվա սկզբին պաշտոնական այցով գտնվում էր Պրագայում, պրն. Հավելի հետ մամուլի համատեղ ասուլիսում հայտարարվել էր, որ եթե Ուխտի երկրները մինչեւ փետրվարի վերջը նիստի չհրավիրեն, իրենց զույգ երկրները կարող են նկատի առնել դրա ռազմական գործունեությունից դուրս գալու հնարավորությունը: «Նյու Յորք Թայմզի» Պրագայի թղթակից Հենրի Կամմը իր թերթին հայտնում է, որ Չեխո-Սլովակիայի պաշտպանության նախարար Լյուբոշ Դոբրովսկու հետ մի հարցազրույցի ընթացքում վերջինս հայտնել է, թե ինքը շատ երջանիկ է զգում, որ Ուխտի ռազմական կառույցի վերջը երեւում է արդեն: Ինքնալուծարքը կիրականացվի Ուխտի բոլոր անդամների որոշմամբ: Ես շնորհավորում եմ պրն. Գորբաչովին իր այս դրական քայլի համար», հայտարարել է նա:

Չեխո-Սլովակիայի պաշտոնատար անձանցից մեկը հայտնել է, թե Վարշավայի Ուխտի ռազմական կառույցն արդեն մեկ տարուց ավելի չէր գործում, եւ թե պրն. Գորբաչովը չէր ուզում անձնապես վերջնական որոշում կայացնել: Հատկանշական է, որ Գորբաչովի նամակը ժողովի է հրավիրում ոչ թե Ուխտի անդամ երկրների համայնավար կուսակցություններին կամ պաշտպանության նախարարներին, ինչպես արվում էր նախապես, այլ՝ կառավարությունների պետերին:

Ենթադրվում է, որ հանդիպումը տեղի կունենա Բուդապեշտում, ապրիլի 1-ից առաջ:

Սակայն դեռեւս անորոշ է մնում մի կարեւոր հարց. արդյոք Խորհրդային Միության պրեզիդենտի նամակում ձեւակերպված՝ «Ուխտի ռազմական կառույցը լուծարքել» արտահայտությունը ենթադրո՞ւմ է բացի Արեւելյան Գերմանիայից, մյուս անդամ երկրների մնալը անվտանգության եւ ապազինման խորհրդակցական ինչ-որ համակարգում: Այլ խոսքով՝ ռազմական կառույցի լուծարքը ենթադրո՞ւմ է Վարշավայի Ուխտի ամբողջական կազմալուծումը:

ԻՐԱՔԸ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱԴԱՐԵՑՈՒՄ

ՊՐԵԶԻԴԵՆՏ ԲՈՒՇՆ ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ Է ՆԿԱՏՈՒՄ ՈՐԵՒԷ ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ

Վերջին պահին, երբ առաջին էջի նյութերը պատրաստ էին, Բաղդադի ռադիոկայանը Իրաքի հեղափոխական ղեկավար խորհրդի անունից հայտնեց, թե Իրաքն ընդունում է Միացյալ Ազգերի կազմակերպության թիվ 660 եւ մյուս որոշումները ու հայտարարում է ռազմական գործողությունների դադարեցման մասին՝ ցամաքում, օդում եւ ջրում:

Այս հակիրճ հայտարարությունից հետո խոսնակն ընթերցեց հայտարարության մանրամասները, որոնցից պարզվում էր, որ կրակի դադարեցման եւ Քուվեյթից հեռանալու համար Իրաքը պահանջում էր դաշնակից ուժերի անհապաղ հեռացումը շրջանի երկրներից եւ Այսրհորդանանի ու Գազայի շրջանների վերադարձը արաբ ժողովրդին:

Ինչպես եւ սպասվում էր, առաջին արձագանքը հասավ Վաշինգտոնից, որտեղ Սպիտակ տան բանբեր Մերլին Ֆիցվոթըրը պաշտոնապես հայտարարեց, թե իրաքյան պայմաններն անընդունելի են դաշնակից ուժերի համար, եւ թե Իրաքն իր զորքերն առանց նախապայմանի պետք է դուրս բերի Քուվեյթից: Մեկ ժամ հետո «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանը սփռեց պրեզիդենտ Բուշի հայտարարությունը, թե իրաքյան պայմանները ոչ միայն անընդունելի, այլեւ «դաժան կատակ» են՝ մարդկության երեսին շպրտված:

Հետեւաբար, դաշնակից ուժերը շարունակում են ռազմական գործողությունները:

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՈՒՄ

Փետրվարի 11-ից 13-ը Հայաստանի խորհրդարանը քննարկեց և որոշումներ ընդունեց մի շարք հարցերի վերաբերյալ:

Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն դատարանի կազմն ընտրելիս հարց ծագեց. ընտրել նրա անդամներին տա՞սը տարի ժամկետով՝ համաձայն գործող սահմանադրության, թե՞ մինչև հանրապետության նոր սահմանադրության ընդունումը:

Երկարատև քննարկումներից հետո վերջապես խորհրդարանն ընտրեց Գերագույն դատարանի անդամներ՝ նրանց գործունեությունը սահմանափակելով մինչև նոր սահմանադրությունը:

Խորհրդարանն ընդունեց նաև «Հայաստանի Հանրապետության քրեական և քրեական դատավարության օրենսգրքերում փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը:

Շարունակվեց «Հասարակական քաղաքական կազմակերպությունների մասին» օրենքի նախագծի քննարկումը:

Բուռն վեճ ծավալվեց նախագծի այն պարբերության շուրջ, ուր ասվում է, որ արդարադատության, ներքին գործերի, պետանվտանգության, դատախազության, պետական արբիտրաժի և վերահսկողության, մաքսային ծառայության, դատական համակարգի, զինված ուժերի ծառայողները և աշխատողները չեն կարող լինել որևէ հասարակական-քաղաքական կազմակերպության անդամ:

Երկօրյա քննարկումներից հետո անվանական քվեարկությամբ այդ դրույթն ընդունվեց:

Բուռն և կրքոտ բնույթ էր կրում օրենքի նախագծի երրորդ հոդվածի այն պարբերությունը, որտեղ ասվում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունում չի կարող գործել որևէ կազմակերպություն, որի ղեկավար մարմինը գտնվում է Հայաստանի տարածքից դուրս կամ որը ղեկավարվում է օտար պետության կամ որևէ կազմակերպության կողմից:

Իրավական հարցերի հանձնաժողովին հանձնարարական տրվեց՝ նախապատրաստել նոր տարբերակ, քանի որ նախորդներից ոչ մեկը չհավաքեց ձայների անհրաժեշտ քանակությունը:

Փետրվարի 12-ի երեկոյան նիստում լսվեց Հայաստանի Հանրապետության առևտրի նախարար Արտակ Դավթյանի ինֆորմացիան, որը տեղի տվեց բավականին սուր հարցերի ու հարցապնդումների:

Նիստերի վերջին՝ երրորդ օրը, փետրվարի 13-ին քննարկվեց Հայաստանի Հանրապետության նախարարաց խորհրդի և Գերագույն խորհրդի տնտեսական ինքնուրույնության և տնտեսության զարգացման հարցերի հանձնաժողովի ներկայացրած «Սեփականաշնորհման հիմունքները Հայաստանի Հանրապետությունում» փաստաթուղթը, ինչն ընդունվեց խորհրդարանի կողմից համապատասխան պարզաբանումներից և բացատրություններից հետո:

Քննարկվեցին նաև մի շարք այլ հարցեր:

ՀՀ Գերագույն խորհրդի լրատվական կենտրոն-«Ազգ»

ԱՐՑԱԽՅԱՆ ՕՐԱԳԻՐ

Փետրվարի 10-ին Ստեփանակերտի օդանավակայանում ադրբեջանական միլիցիայի հատուկ ջոկատների կողմից կալանվել է Ստեփանակերտի ՊԱԿ-ի նախկին աշխատակից Էդուարդ Եսայանը, որն ընտանիքով ցանկանում էր գալ Երևան:

Էդուարդ Եսայանը նախկինում հանդես էր եկել մամուլում և քննադատել Արց. ՊԱԿ-ի հակահայկական գործունեությունը:

Ձերբակալողները նրան տարել են անհայտ ուղղությամբ:

Փետրվարի 11-ին Խոջավանդից ավտոմատ հրազենից գնդակոծվել են Մարտունու ավանի բնակելի տները, զոհեր և վիրավորներ չկան: Վրա հասած զինվորական ստորաբաժանումները զինաթափել են երկու ՕՄՕՆ-ականի, որոնց հետո ազատ են արձակել:

Օդանավակայանում ՕՄՕՆ-ականներից 2 հոգու ձերբակալել են, որոնք ունեցել են Երևան մեկնելու տոմս: Ականատեսները չեն կարողացել ճշտել՝ նրանք թա՞ն են, թե ոչ:

Փետրվարի 11-ին 2 հոգի՝ Հակոբյանը և Ստեփանյանը, կալանավորվել են օդանավակայանում, որոնց ճակատագիրը առ այսօր անհայտ է: Մարտունու շրջանի Ծարտար գյուղի ֆերմայի պահակ 58-ամյա Արմո Սարգսյանին ադրբեջանցիները ծեծել են, հետո գազանաբար սպանել: Մարտակերտի շրջանի միլիցիայի բաժնի պետի տեղակալ Մամեդովի վրա կրակ է բացվել Աղդամի շրջանի Փափրավանդ գյուղի և Մարտակերտի շրջանի սահմանագլխին՝ ադրբեջանցիների կողմից: Մամեդովը վիրավորվել է:

Նույն օրն ազատ է արձակվել նախորդ օրը ձերբակալված Էդուարդ Եսայանը, որը խոշտանգվել է ադրբեջանցի ՕՄՕՆ-ականների կողմից:

15 փետրվարի: - Մարզի տարածքի բոլոր ադրբեջանական բնակավայրերում մշտական գրանցում են ստանում ՕՄՕՆ-ի ջոկատայինները, որոնք զինված են ավտոմատ հրազենով: Ըստ Ադրբեջանի ներքին գործերի նախարար Հասանովի հայտարարության, հրաման կա մարզի բոլոր ադրբեջանական բնակավայրերում ստեղծել միլիցիայի բաժանմունքներ՝ 600 զինված աշխատակիցներով, որոնց թիվը ապագայում պետք է հասցվի 5000-ի և ավելիի:

Ստեփանակերտի օդանավակայանում ՕՄՕՆ-ականները դարձել են ավելի սանձարձակ: Մարդկանց ահաբեկելով բանտարկությամբ, նրանք դիմում են դրամաշորթության: Ծաղրուծանակի են ենթարկում ուղևորներին, առանց հաշվի առնելու նրանց տարիքը և սեռը: Վերջին օրերը Մարտունու շրջանում գտնվող Վեյսալու ադրբեջանական գյուղից, որը գտնվում է հարևան Ֆիզուլու շրջանի վարչական տարածքում, հաճախակի են դարձել մեքենաների քարկոծման դեպքերը: Մինչև վերջերս այստեղ հանգիստ էր: Մարտունու շրջանի Ավդուռ և Վերիշեն գյուղերի վրա վերջերս հաճախակի են դարձել ադրբեջանցիների կողմից գնդակոծության դեպքերը: Ջարդվել են Մուրադ Սաֆարյանի տան պատուհանները: Տեղում եղած զինվորները (5 հոգի) հազիվ են կարողանում պաշտպանել այդ գյուղերը:

ԼՂԻՄ-ի մարզգործկոմի շենքի վրայից հայ բնակչությունը հանել է Ադրբեջանական Հանրապետության դրոշը, որն արդեն մի քանի ամիս տեղադրված էր շենքի տանիքին: Տեղը դրվել է ԽՍՀՄ դրոշը:

Փետրվարի 14-ից 15-ի գիշերը Խոջալու են բերվել 2000 ՕՄՕՆ-ականներ: Ըստ լուրերի մոտ օրերս նրանց թիվը կհասնի 5000-ի:

Սեփ. թղթ.

ԱՐՑԱԽԻ ԽՆԴԻՐԸ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴՈՒՄ

Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդի նստաշրջանում քննության առարկա է Արցախի հարցը: Այդ առիթով Ալիևը Ղարաբաղը համարել է ծնոքից գնացած՝ չնայած Պոլյանիչկոյի ջանքերին: Ղարաբաղյան շարժումը կարելի էր խեղդել դեռ 1988թ. փետրվարին, բայց դա չի արվել, շարունակել է Ալիևը: 70 տարվա ընթացքում Ադրբեջանին պատկանող զգալի հողային տարածքներ են զավթել, մասնավորապես Զանգեզուրը: Նա առաջարկել է ստեղծել հատուկ հանձնաժողով, որը կզբաղվի այդ տարածքների վերադարձման հարցով, միաժամանակ պահանջել է փոխհատուցում այդ տարածքները 70 տարի օգտագործելու համար:

Ելույթ է ունեցել Պոլյանիչկոն, առաջարկելով ներխուժել Ղարաբաղ, գրավել բոլոր առանցքային կետերը. 1991 թիվը պետք է լինի Ղարաբաղի նվաճման տարի:

Հաստատվել է Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդի նախագահության հունվարի 14-ի որոշումը՝ Շահումյանի շրջանը ցրելու և Կասում-Իսմայիլովի շրջանին միացնելով կազմավորելու Գերանբոյի շրջան:

Փետրվարի 9-ին Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդում շարունակվել են մտքերի փոխանակումը Ղարաբաղի հարցի շուրջը: Քննադատել են Վոլսկու գործունեությունը՝ համարելով այն հակաադրբեջանական: Առաջարկվել է Վոլսկուն, որպես Ադրբեջանից ընտրված ԽՍՀՄ պատգամավորի, հետ կանչել:

Ընդունվել է մի բանաձև, որտեղ ասվում է՝ թույլ չտալ, որ ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի փետրվարին կայանալիք նստաշրջանում քննարկվի Ղարաբաղի հարցը, որը նշանակում է միջամտություն ինքնուրույն Ադրբեջանի հանրապետության ներքին գործերին: Բոլոր նախարարություններին, գերատեսչություններին հրահանգ է տրվել ՕՄՕՆ-ի ջոկատների ուղեկցությամբ մեկնել Ղարաբաղ և իրենց ենթակա հիմնարկ-ձեռնարկություններին ըստիպել ենթարկվելու Ադրբեջանի սահմանադրությանը: Նրանք, ովքեր չեն ընդունի Ադրբեջանի սահմանադրությունը, իրավունք չունեն բնակվելու Ղարաբաղում և պետք է անհապաղ հեռանան այնտեղից:

Ընտրվել է 13 հոգուց բաղկացած խմբագրական հանձնաժողով, որը, հաշվի առնելով բոլոր առաջարկությունները, 20 օրվա ընթացքում պետք է մշակի միջոցառումների պլան Ղարաբաղի հարցի վերաբերյալ և պատրաստի որոշման նախագիծ նստաշրջանի քննարկմանը ներկայացնելու համար:

ՎԱՌԵԼԻՔԱՅԻՆ ՃԳՆԱԺԱՄԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է

Ըստ Հայգազարդի տվյալների, հանրապետություն է մուտք գործում պահանջվող գազի սոսկ 60-65 տոկոսը: Բնակչության կարիքների համար ծախսվում է ստացված գազի մոտ 90 տոկոսը:

ՆՈՐ ՖԻՐՄԱՅԻՆ ԽԱՆՈՒԹ

Փետրվարի 14-ին մետրոյի «Բարեկամություն» կայարանի մոտ բացվեց թեթև արդյունաբերության նախարարության տարիներ շարունակ կառուցվող ֆիրմային խանութը: Նույն օրվա ժամը 18-ի դրությամբ վաճառված ապրանքների գումարը կազմեց ամսական պլանի մեկ երրորդը: Ի՞նչ է սա. համատարած դեֆիցիտի և դրամի արժեզրկման պայմաններում ապրող մարդկանց «աժիոտա՞ժ», թե՞ տեղական արտադրության որակի բարձրացում:

ԴԻԼԻՋԱՆ

Մեր սեփ. թղթ. ԱՐՏԱԿ ԲՈՋԻԿՅԱՆ

ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ

Հաղպատի վանքի ճեմարանի մի խումբ ուսանողներ եկել են Դիլիջան՝ տեղի երաժշտական դպրոցում ուսանելու նպատակով:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

Դիլիջանի խոշորագույն շինտրեստի առնվազն 200 աշխատակիցներ գործազուրկ կդառնան, եթե այն տեղափոխվի Իջևան: Դա այն դեպքում, երբ բազմաթիվ վթարային շենքեր կան Դիլիջանում: Տեղափոխման պատճառը շինտրեստի ղեկավարության ընդհարումն է տեղական իշխանությունների հետ:

ԿՈՄԿՈՒՍԸ ՏՆՏԵՍԱԿԱ՞Ն Է ԱՆՑՆՈՒՄ

ՀԿԿ Դիլիջանի քաղկոմն իր զբաղեցրած շենքի մի քանի սենյակ վարձով՝ է տվել զանազան կազմակերպությունների (կանանց կոմիտե, «Գթություն», Գուգարաց թեմ և այլն):

ՄԻՋՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԱՆՎԱՆՈՒՄ

Դիլիջանի տրիկոտաժի ֆաբրիկայի կոլեկտիվը խոստացել է քաղաքի բնակչությանը սննդամթերքով ապահովել՝ այն բերելով տարբեր հանրապետություններից ապրանքափոխանակման եղանակով: Օրինակ, Կրասնոդարի երկրամասից Դիլիջան է բերվել մի քանի մեքենա միս:

«ՀԱՍԱԼՈՒՍ»

Գերմանիայից ԽՍՀՄ վերադարձող զորքերից Հայաստանին էլ է «բաժին» հասնելու՝ սպասվում է, որ մինչև սույն թվականի մայիսը Դիլիջանում տեղաբաշխված խորհրդային բանակի զորամասը «կհամալրվի» Գերմանիայից վերադարձող հրետանավորներով:

ՍՏԵՓԱՆԱՎԱՆ

Փետրվարի 14-ին Ստեփանավանում տեղի ունեցավ Ամերիկյան Կարմիր Խաչի լիգայի կողմից կառուցվող հոգեբանական վերականգնողական մանկական կենտրոնի բացումը:

Սեփ. թղթ.

ԿԱՊԱՆ

«Կապանի սահմանամերձ գոտում իրավիճակը խաղաղ է», - հաղորդում է մեր սեփական թղթակից ԱՆԱՀԻՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԸ, որը հանդիպել է ներքին գործերի Կապանի ՆԳ բաժնի պետ, միլիցիայի փոխգնդապետ Էդիկ Բարսեղյանի հետ:

Պատասխանելով այն հարցին, թե ինչպես է ապահովվում բնակչության կյանքի և գույքի անվտանգությունը, նա ասաց, որ Ադրբեջանի հետ շրջանի սահմանի ամբողջ երկայնքով (195 կմ Զանգելանի և Կուբաթլիի սահմանագծով) անդադար հերթապահություն են անում ներքին գործերի վաշտը և երկրապահ ջոկատը, որոնք ապահովված են անհրաժեշտ բոլոր միջոցներով:

Հայկական կողմի նախաձեռնությամբ ժամանակ առ ժամանակ կազմակերպվել և կազմակերպվում են հանդիպումներ ադրբեջանական միլիցիայի ղեկավարության հետ, ինչը զգալիորեն նպաստում է իրավիճակի խաղաղեցմանը սահմանամերձ գոտում:

Նման մի հանդիպում տեղի ունեցավ վերջերս Ադրբեջանի Զանգելանի շրջանին սահմանակից Ներքին Հանդ գյուղում, որին մասնակցում էին հայկական կողմից՝ Կապանի շրջխորհրդի գործկոմի նախագահի պաշտոնակատար, կառավարության լիազոր Ս. Հայրապետյանը, քաղխորհրդի նախագահ Ռ. Սարուխանյանը, ներքին գործերի բաժնի պետ Է. Բարսեղյանը, ՊԱԿ-ի շրջանային բաժանմունքի պետ Է. Հովհաննիսյանը և Հայաստանում տեղաբաշխված ներքին զորքերի հրամանատարության ներկայացուցիչ, գնդապետ Վ. Մակարիխինը, ադրբեջանական կողմից՝ Զանգելանի շրջխորհրդի նախագահ Կուլիևը, շրջկոմի քարտուղար Հասանովը, ներքին գործերի բաժնի պետ Ջաֆարովը և ՊԱԿ-ի ներկայացուցիչը: Քննարկվեցին գարնանցանի բնականոն ընթացքը ապահովելուն վերաբերվող հարցեր: Կողմերը եկան ընդհանուր համաձայնության:

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆ

ՀՀՇ ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Օրերս Կիրովականի երաժշտական ուսումնարանի դահլիճում շարունակվեց ՀՀՇ քաղաքային կազմակերպության համաժողովը:

Որոշվեց պահպանել ՀՀՇ միության կառուցվածքը, ունենալ և՛ խորհուրդ, և՛ վարչություն:

Բանավեճ ծավալվեց քաղաքի անվանափոխության և «Ռուսին» գործարանի կարբիդի արտադրամասի ժամանակավոր գործարկման հարցերի մասին:

ՀՀՇ Կիրովականի միության պարբերականի խմբագիր ընտրվեց Ռուզան Թաքոյանը:

Ելնելով քննարկվելիք հարցերի մեծ քանակից և դրանց հրատապությունից, որոշվեց համաժողովի աշխատանքները չդադարեցնել, վերսկսել ընթացիկ ամսում:

Համաժողովին ներկա էր և ողջույնի խոսքով հանդես եկավ քաղխորհրդի նորընտիր նախագահ՝ Հովհ. Մանուկյանը:

Մ. ՄՈՒԿՈՅԱՆ

ՔՐԵԱԿԱՆ ԽՐՈՆԻԿԱ

Ձեռնարկված միջոցառումների շնորհիվ վերջին ամիսներին հնարավոր դարձավ որոշակիորեն կայունացնել հանրապետության օպերատիվ իրավիճակը: 1991 թ. առաջին ամսվա իրավիճակի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ ծանր հանցագործությունների թիվը նվազել է մոտ 40 տոկոսով: Միայն հունվար ամսին կալանքի են վերցվել համամիութենական հետախուզման մեջ գտնվող 41 անձինք, որոնք անցյալում կատարել են մի շարք ծանր հանցագործություններ:

Դրա հետ մեկտեղ արձանագրված հանցագործությունների զգալի մասն են կազմում ավտոառևանգումները: Ուստի դրանց դեմ պայքարը ավելի հարձակողական և արդյունավետ դարձնելու համար մշակվեց կոնկրետ միջոցառումների ծրագիր:

Փետրվարի 4-ից սկսվեց «Ավտոհետախուզում» օպերացիան: Օպերացիայի հիմնական նպատակն է ավտոառևանգումների նախականխման ակտիվացումը, հետախուզման մեջ գտնվող ավտոմեքենաների և հանցագործների հայտնաբերումն ու ձերբակալումը:

Փետրվարի 4-ից 11-ը ստուգվել են 2477 ավտոմեքենա: Հայտնաբերվել են 18 հանցագործ խումբ, բռնվել 41 հանցագործ, 5 հետախուզվող, 50 հետախուզվող մեքենա: Ստուգվել է 19 ավտոտեխսպասարկման կայան, 15 վարձու ավտոկանգառ և 57 անհատական արհեստանոց: Խորհրդային շրջանի ավտոտեխսպասարկման կայանում հայտնաբերվել են առանց պետհամարանիշի անհայտ անձանց պատկանող երկու ավտոմեքենա: Մաշտոցի շրջանի «Ավտովազ» կենտրոնում հայտնաբերվել են առանց թափքի համարի 17 ավտոմեքենա, միջոցառման օրերին (փետրվարի 4-ից 12-ը) առևանգվել է ընդամենը 35 ավտոմեքենա, որոնցից գտնվել են 19-ը, հայտնաբերվել են նախկինում առևանգված 48 ավտոմեքենա: Արձանագրվել է մոտ 3 հազար ճանապարհատրանսպորտային կանոնների խախտում:

Էջմիածնի պետավտոտեսչության պահակակետում բռնվել են հետախուզման մեջ գտնվող Ռևազ մակեիշի 2 ավտոմեքենա առևանգողներով հանդերձ: Մեկը (ՌԻԱՁ-469, 55-36 ԱԴՎ) գողացել էին Ղափանի շրջանից 1990թ. մայիսին: Իսկ մյուսը (ՌԻԱՁ-469, 10-57 ԱԴԱ) ժամը 22 անց 20 րոպեին գողացել էին Սպանդարյան շրջանից և 20 րոպե անց բռնվել: Զննության ժամանակ մեքենաների մեջ հայտնաբերվել են մեկ ատրճանակ և մեկ մարտական նռնակ:

ՀՀ ՆԳ նախարարության մամուլի կենտրոն

ԳՆԴԱԿՈԾՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԵՐԸ

Փետրվարի 14-ին ժամը 1-ից մինչև փետրվարի 15-ի ժամը 1-30-ը Ադրբեջանի Լաչինի շրջանի կողմից մի քանի անգամ գնդակոծվել են Գորիսի շրջանի Խնձորեսկ, Խնածախ ու Տեղ գյուղերը: Կիրառվել են զինվորական մարտական մեքենաներ և հրետանի:

Գորիսի շրջանի պարետը և զինծառայողները հայտարարել են, որ այդ սադրանքների «հեղինակը» Ադրբեջանի հատուկ ջոկատի հրամանատար մայոր Կուլիևն է:

Ի պատասխան այդ սադրիչ գործողությունների հայկական կողմը ուժեղացրել է պահակակետերը և պարետային ծառայությունները:

Սեփ. թղթ.

ՎԵՀԱՓԱՌԸ ԲՈՂՈՔՈՒՄ Է

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Առաջինը բողոքի հեռագիր է հղել ԽՍՀՄ պրեզիդենտ Գորբաչովին և Ավստրալիայում այս օրերին տեղի ունեցող եկեղեցիների համաշխարհային 7-րդ համագումարին Ամարասի և Գանձասարի վանքերը փակելու մասին Ադրբեջանի կառավարության որոշման կապակցությամբ:

Սեփ. թղթ.

digitised by A.R.A.R.@

Եգիպտոսում վերջերս նշվել է սփյուռքահայ հանրածանոթ մտավորական, գրող, հրապարակախոս, ուսումնասիրող և մի շարք գրքերի հեղինակ Ստեփան Շահպազի ծննդյան 90 ամյակը: Այդ առիթով ռամկավար ազատական կուսակցության Կահիրեի պաշտոնաթերթ «Արեւ»-ը նվիրել է մի բացառիկ համար: Մասնագիտությամբ իրավաբան Ստեփան Շահպազը երկար տասնամյակներից ի վեր անխոնջ աշխատակցում է սփյուռքահայ թերթերին և հատկապես «Արեւին», որտեղ նրա ստորագրությանն ենք հանդիպում 1928թ-ից սկսյալ:

Մեր հերթին, ջերմորեն շնորհավորելով նահապետ գրողի 90-ամյակը, մաղթում ենք նրան երիտասարդական նույն կորովով շարունակել իր ստեղծագործական-հրապարակագրական աշխատանքները: Իսկ մեր ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում «Արեւ» օրաթերթի 1990 նոյեմբերի 10-ի համարում լույս տեսած հետեւյալ հոդվածը:

Շատ ապրիս, Վարպետ

Սփիւռքահայ գրականութեան անդաստանին մէջ ծանօթ, յարգուած եւ գնահատուած անուն է Մեթր Ստեփան Շահպազ, որ այս տարի կը թեւակոխէ իր ծննդեան 90-րդ տարին:

Կ'ըսուի թէ անհատի մը կեանքը կը գնահատուի ոչ իր ապրած տարիներու թիւով, այլ՝ իր կեանքին բովանդակութեամբ: Մեթր Ս. Շահպազի պարագային սակայն, տարիներն ալ ունին իրենց արժէքը, քանի որ ապրուած իւրաքանչիւր տարի եղած է այնքան բովանդակալից, որքան չէ եղած թերեւս սովորական անհատի մը ամբողջ կեանքը:

Արդարեւ՝ իրաւաբանական իր ասպարէզին առընթեր, ընտանեկան պատասխանատուութիւններու, կեանքի պայքարի եւ մաշումներու յորձանքին մէջ, Մեթր Ս. Շահպազ ոյժ եւ ժամանակ տրամադրած է իր ապրած ամէն մի տարին լեցնելու ազգային ծառայութեան նուիրածութեամբ. նուիրածութիւն մը, որ կ'ընդգրկէ ազգային, հասարակական, հրապարակագրական եւ գրական բեղուն գործունէութիւն մը:

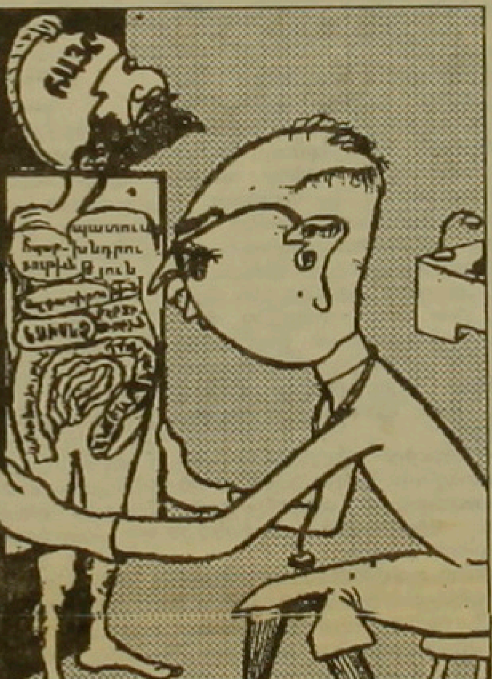

ԵՐԳԻԾԱՆԿԱՐ՝ Գ. ՋԷՕՒԷԵԱՆԻ

Իր բազմակողմանի կարողութիւններուն եւ արժանիքներուն շռայլ բաշխումով, Մեթր Շահպազ սատարած է յաջողութեան այն բոլոր ազգային շարժումներուն, ձեռնարկներուն եւ իրագործումներուն, որոնք կոչուած են աշխուժացնելու եւ կենսունակ պահելու մեր ազգային կեանքը:

Իբրեւ ներհուն մտաւորական խօսքով ու գրիչով առաջնորդողի դեր կատարած է, ուղղութիւն եւ դիմագիծ տալով գաղութահայ մեր կեանքին: Մեր ազգային վերիվայրումներուն եւ տագնապներուն մէջ եղած է մնայուն ներկայութիւն մը, որուն գործնական մտածողութիւնը, լուծումներ եւ կարելի դարմաններ գտնելու, յաճախ բարուոքած է կացութիւնը:

Ջերմեռանդ հաւատացող ներկայ Հայաստանի իրականութեան եւ համոզուած որ հայութեան գոյապահպանման երաշխիքը մայր հայրենիքն է, խօսած ու գրած է անոր հետ շաղկապելու Հայց. Եկեղեցւոյ միասնականութիւնը պահպանելու եւ անընդմէջ գօտեպնդուելու անհրաժեշտութեան մասին: Եւ մեկնելով այս իրականութենէն՝ ոգի ի բռին աշխատած ու գլխաւորած է հայրենադարձի պատմական շարժումը:

Մեթր Շահպազ ծաւալած է հրապարակագրական բեղմնաւոր գործունէութիւն մը, աշխատակցելով բազմաթիւ հայ թերթերու, յատկապէս «Արեւ» օրաթերթին, «Շիրակ» ամսագրին եւ «Նայիրի» շաբաթաթերթին, մինչեւ անոր դադրեցումը:

ԱԼԻՍ ՏԷՓՈՅԵԱՆ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հակառակ բազում խոչընդոտների եւ ընթերցողների հետզհետե սեղմվող շրջանակի, սփյուռքահայ գրողներն ու ուսումնասիրողները շարունակում են լույս ընծայել իրենց գրքերը թեկուզ խիստ սահմանափակ (ընդհանրապես 500-1000 օրինակ) տպաքանակով:

Վերջին շրջանում արտերկրի տարբեր գաղթօջախներում հրատարակվել են բազմաթիվ գրքեր, որոնցից մի քանիսի մասին համառոտ տեղեկություններ՝ ստորեւ:

● **Յուշեր եւ նիշեր**, հեղինակ՝ ***Շահնազար Քյոթանյան***: 376 էջանոց այս գիրքը լույս է տեսել Լոս Անջելեսում, գինն է 36,5 դոլար՝ առաքման ծախսով: Այն ներկայացնում է 84-ամյա հեղինակի կյանքի 75 տարիների հուշերը, իր ծննդավայր Թամզարա գյուղից (Շապին Գարահիսարի մոտ) մինչեւ Մեծ եղեռն, գաղթ, որբանոց, ուսուցչություն Աթենքում, պաշտոնյա ՀԲԸ Միության եւ ազգային այլ հաստատություններում, 2-րդ աշխարհամարտ, ապա Կանադա եւ Լոս Անջելես:

● **Սելճուկ-թաթար-օսմանեան թիրքերու պատմութիւն ԺԱ-ԺԵ դարեր**, հավելյալ՝ **Նախընթաց եւ յաջորդ դարերու ամփոփ համայնապատկեր**, հեղինակ՝ ***Բյուզանդ Եղիայան***: Անթիլիասի Կիլիկիո կաթողիկոսության տպարանից 1989 ավարտին լույս տեսած այս գիրքը վերջինն է սփյուռքահայ հայտնի բանասերի բազմաթիվ ուսումնասիրություններից: Նույն կաթողիկոսության դպրեվանքի նախկին տեսուչը՝ այժմ լոսանջելեսաբնակ Բ. Եղիայանը հրատարակված բազմաթիվ գործեր ունի նվիրված հայ եկեղեցուն, հայ դավանանքների պատմությանը, հայկական գաղթօջախների, մամուլի եւ ազգային-եկեղեցական առանձին գործիչների մասին:

● **The Balian family** (**Պալյան ընտանիքը**), հեղինակ՝ ***Բարսեղ Թուղլաչյան***: 1986-ին Պոլսում լույս տեսած թուրքերեն համանուն գրքի անգլերեն թարգմանությունն է այս մեկը, որոշ լրացումներով եւ պատկերազարդ, շքեղ կազմով: Այն ներկայացնում է բառարանագիր եւ արխիվագետ հետազոտողի տարիների աշխատանքի արգասիքը՝ ճարտարապետ Պալյանների նշանավոր տոհմի մասին, որի ներկայացուցիչները 18-19-րդ դարերում կառուցել են Օսմանյան կայսրության այդ ժամանակաշրջանի մայրաքաղաքի ճարտարապետական կոթողներից շատերը: Գրքի լույսընծայման առթիվ թուրքական «Ջումհուրիյեթ» թերթը իր «Գիրք» հավելվածի մեջ հրատարակել է հեղինակի հետ կատարված մի հարցազրույց:

● **Von den Steinen Armeniens** (**Հայաստանի քարերի մասին**), հեղինակ՝ ***Զարեհ Խրախունի***: Ժամանակակից հայ բանաստեղծության վավերական դեմքերից Զարեհ Խրախունու բանաստեղծություններից ավելի քան 50 գործ վերջերս լույս է տեսել Բեռլինում, գերմաներեն լեզվով, Ռաֆֆի Քեպապճյան-Գանթյանի թարգմանությամբ: Սեւ-սպիտակ եւ գունավոր գեղեցիկ նկարազարդումներով լույս տեսած գրքի ձեւավորողն է բանաստեղծի զարմիկը՝ Ստեփան Ծուլիկուշյանը:

Օրերս լույս կտեսնի նաեւ բանաստեղծի գործերի անգլերեն հատընտիրը, Կանադայում, դոկտ. Հակոբ Խաչիկյանի եւ Արսեն-Նուբար Մամուրյանի թարգմանությամբ:

ՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ ՈՒՈԹԸՐԹԱՈՒՆՈՒՄ

ԲՈՍՏՈՆ.- Ուոթըրթաունի Մեյն փողոցի վրա գտնվող Ամերիկայի հայկական գրադարան-թանգարանում հունվարի 13-ին բացվեց Ամերիկահայ Արվեստագետների Միության կազմակերպած «ազգային-միջազգային» ցուցահանդեսը՝ 26 գեղանկարիչների մասնակցությամբ: Մինչեւ հունվարի 29 տեւած ցուցահանդեսին իրենց ստեղծագործություններով հանդես եկան Էդմոն Այվազյանը (Լոնդոն), Պետրոս Արսլանյանը (Հունաստան), Մարթին Պարուշյանը (Նյու-Յորք), Տիգրան Բալյանը (Ուոթըրթաուն), Գառզուն (Ֆրանսիա), Բրայըն Դավազյանը (Ռադը), Ջան Տաշըն (Լեկսինտըն), Ռոբերտ Էլիբեկյանը (Հայաստան), Բագրատ Գրիգորյանը (Երեւան), Արտաշես Հունանյանը (Երեւան), Հրաչ Ծերունյանը (Ֆրանսիա), Ժան Սեմերճյանը (Ֆրանսիա), Էմմա Խաչատրյանը (Հայաստան), Պերճուհի Բայլյանը (Մասաչուսեթս), Մարտին Մուկարը (Մեյն), Ռոբերտ Մարտիրոսյանը (Բելմոնտ), Սեդա Մաթեւոսյանը (Թբիլիսի), Սոսի Ներսեսյանը (Արլինգտըն), Լուսի Թելկյանը (Նյու Ջերզի), Յուջի Ռաֆայելյանը (Ուոլտըմ), Վոլոդյա Սվաճյանը (Բաքու), Գեղամ Թազյանը (Դետրոյտ), Հրաչ Թաշճյանը (Ուոթըրթաուն), Սիրարփի Թորոսյանը (Նյու Յորք), Արա Թորոսյանը (Ուեստ Ծիքարի) եւ Արմեն Մոմճյանը (Ֆլորիդա):

Ամերիկահայ Նկարիչների Միությունը ծնունդ է առել 1973 թ-ին, սփյուռքահայ նկարիչներին «քաջալերելու եւ հանրածանոթ դարձնելու մտահոգությամբ»: Այն բազմաթիվ ցուցահանդեսներ է կազմակերպել Մ. Նահանգներում եւ հատկապես Բոստոնում եւ Մասաչուսեթսի նահանգում, հայկական եւ ամերիկյան տարբեր ցուցասրահներում:

Թ.Մ.Մ. «ԱՐՄԵՆՈՐԱՄԱ»Ի ԾՐԱԳՐԵՐԸ ՎԱՆԿՈՒՎԵՐԻ ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍՈՒԹՅԱՄԲ

«Ռոջըրս քեյբըլսիսթըմ» ընկերությունը հաստատել է հայերեն լեզվով հեռուստահաղորդումներ՝ Բրիտանական Կոլումբիայի բազմամշակույթի ծրագրով: Այն եթեր է տրվում ամեն երկուշաբթի, կես ժամ տեւողությամբ (5:30-6:00), որը վարում է Թեքեյան Մշակութային Միության «ԱՐՄԵՆՈՐԱՄԱ»ն: Ծրագիրը հովանավորում է Թ.Մ.Մ. Վանկուվերի մասնաճյուղը:

ՏԱՆՅԱ ՊԱՐԹԵՎՅԱՆԻ ՄԵՆԱՀԱՄԵՐԳԸ

Հունվարի 13-ին դաշնակահարուհի Տանյա Պարթեւյանը մենահամերգ տվեց Հարվարդի համալսարանի երաժշտական շենքի Փեյն Հոլ սրահում:

Պարթեւյանը ծնվել է Պոլսում: Երեք տարեկանից ստացել է երաժշտական կրթություն: Ավելի ուշ հաճախել է Պոլսի կոնսերվատորիան: 1973 թ. հաստատվել է Միացյալ Նահանգներում:

Դաշնակահարուհին բազմաթիվ մենահամերգներ է տվել Բոստոնի շրջանի մեջ: Որպես մենակատար նվագել է զանազան նվագախմբերում, ներառյալ՝ Նյու Ինգլենդի Կոնսերվատորիայի նվագախումբը: Նրա ելույթները հաղորդվել են նաեւ Բոստոնի Հանրային ռադիոկայանով:

Դասավանդել է Նյու Ինգլենդի կոնսերվատորիայում եւ MIT-ում:

Այժմ դիրիժորություն է ուսանում Պասկալ Վերոյի հետ:

Պարթեւյանի հայտագրի մաս են կազմել Մոցարտը, Շյոնբերգը, Դեբյուսին, Շուբերտը:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍԻՑ

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ»Ի ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ

Յիսնեակ մը գրողներ, մտաւորականներ, մամուլի աշխատակիցներ ներկայ էին «Շիրակ»ի գրական շրջանակի 3-րդ հանդիպման, որ տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, 14 Դեկտեմբերին, Թէքէեան Մշակութային Միութեան Պէչկէօթիւրեան սրահին մէջ:

Թ.Մ.Մ.-ի «Շիրակ»ի գրական շրջանակի վարիչ Ե. Պապայեան բացումը կատարելով հանդիպումին ներկայացուց Պրոֆ. Դոկտ. Հրայր Դեքմէճեանը, որ ներկայացնէ օրուան զեկուցաբերը՝ Դոկտ. Սարգիս Գարայեանը:

Պրոֆ. Դեքմեճեան, վարիչ Հարաւային Քալիֆորնիոյ Համալսարանի միազգային քաղաքական գիտութիւններու ամբիոնի, խորհրդական Միացեալ Նահանգներու արտաքին եւ ազգային պաշտպանութեան նախարարութիւններու, հմուտ իսլամագէտ, հեղինակ է միջազգային ճանաչման արժանացած երեք հատորներու: Ան ներկայացուց դոկտ. Գարայեանը որպէս բարեկամ, բժիշկ ու պրպտող միտք:

Օրուան զեկուցաբերն էր դոկտ. Սարգիս Գարայեանը, նիւթ ունենալով «Հանրագիտարաններու ծագումը եւ Հայկական Սովետական Հանրագիտարանը»:

Մասնագիտական նիւթ մը՝ ո՛չ այնքան մատչելի լայն հասարակութեան, բայց մեզի մատուցւեցաւ խղճամիտ եւ առարկայական մօտեցումով, մասնագիտական լրջութեամբ, բայց մանաւանդ դիւրամատչելի բառապաշարով, մասնագէտին եւ ոչ-մասնագէտին միջեւ ջնջելով անջրպետը:

Իր զեկուցման սկզբնաւորութեան Դոկտ. Գարայեան տուաւ Հանրագիտարաններու պատմութիւնը, մէկ առ մէկ ծանրանալով իւրաքանչիւրին առաւելութիւններուն եւ թերութիւններուն. վրայ: Յատկանշական էր այն, որ ան անխնայ գտնուեցաւ առասպելական համբաւի տիրացած Անգլիական հանրագիտարանին նկատմամբ, յայտնելով այժմու հրատարակիչներու առեւտրական մտահոգութիւնները, որոնք խորթ են գիտականութեան հետ: Իբրեւ օրինակ ան լուսապատկերներով ցոյց տուաւ, թէ ինչպէս հայ ընտանիքը այդ հանրագիտարանին մէջ ներկայացուած է քիրտ ընտանիքի կերպարով:

Դոկտ. Գարայեան յայտնեց, թէ հանրագիտարանին մտահոգութիւնը այստեղ պարզապէս քաղաքական է, չվշտացնելու համար Թուրքիան, բայց անպայմանօրէն կը տուժէ ճշմարտութիւնը, որ պէտք է ըլլայ իւրաքանչիւր հանրագիտարանի գլխաւոր առաքելութիւնը:

Դոկտ. Գարայեանի զեկուցման գլխաւոր միջուկը կը կազմէր «Հայկական Սովետական Հանրագիտարան»ը:

13 հատոր, իւրաքանչիւրը 700 էջի սահմաններուն մէջ, Դոկտ. Գարայեան ուսումնասիրած էր ամենայն խղճամտութեամբ եւ համբերութեամբ՝ մատնանշելու համար թերիները, որպէսզի յառաջիկայ տպագրութեանց ընթացքին ճշգրտուին եւ հանրագիտարանը ստանայ աւելի կատարեալ բնոյթ: Ան մատնանշեց բոլոր այն թերութիւնները, որոնք կը վերաբերին՝ ա) տեղանուններու սխալներու, բ) նոյն բնակավայրին մասին տարբեր էջերու մէջ հակասական յօդուածներու, գ) ուղղագրական սխալներու, դ) քարտէսներու չափերու անորոշութեան, ե) քաղաքներու կամ գիւղերու իրարմէ հեռաւորութեան եւ ուղղութեան ճշդման պակասին, զ) քաղաքական եւ գրական որոշ անձնաւորութիւններու լրիւ անտեսման եւ այլ թերիներու մասին:

Զեկուցաբերը, սակայն, յայտնեց թէ թերութիւնները կարելի է բաժնել երեքի.- ա) սխալներ՝ անուշադրութեան պատճառաւ, բ) սխալներ՝ հանրագիտարանը պատրաստող անձնակազմին մօտ բաւարար նիւթերու չգոյութեան պատճառաւ, եւ գ) հանրագիտարանի հրատարակութեան ժամանակաշրջանին տիրող քաղաքական եւ ընկերային ըմբռնումներուն պատճառաւ:

Շատ մը թերութիւններ, ըստ զեկուցաբերը, ինքնաբերաբար պիտի վերնան, երբ արդէն փոխուած են քաղաքական եւ ընկերային ըմբռնումները: Մնացեալ թերիները շտկելու համար անհրաժեշտ է մատնանշել զանոնք Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիային եւ մատակարարել անհրաժեշտ նիւթերը: Այս կապակցութեամբ Դոկտ. Գարայեան պատրաստած է յօդուած մը, որ լոյս պիտի տեսնէ «Պատմաբանասիրական հանդէս»ին մէջ:

Վերջաւորութեան, օրուան դասախօսը շատ բարձր գնահատեց Հանրագիտարանին հրատարակութիւնը, Հայաստանի պէս երկրի մը մէջ, այն ալ 100.000 տպաքանակով:

Խիստ շահեկան եւ դաստիարակիչ այս զեկուցման աւարտին Դոկտ. Գարայեան պատասխանեց ներկաներու հարցումներուն:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՊԱՅԵԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԽՕՍՔԸ «ԱԶԳ»Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Մեր ժողովուրդը արի պայքարով յաջողեցաւ մեր հայրենիքը բերել անկախութեան գործընթացի եզրին՝ վերահաստատելով մեր ազգային արժանապատուութիւնն ու նետելով հիմերը մեր ապագայ գերիշխանութեան:

Միաժամանակ, մեր ժողովուրդը, իր նոր պետականութեամբ, ճանապարհ բացաւ դէպի ժողովրդավարութիւն:

Սակայն, այս իրողութիւնները տակաւին չեն երաշխաւորեր վախճանը պայքարներու եւ սկիզբը վերջնական յաղթանակին: Մեր հայրենիքին դիմաց տակաւին կը մնայ երկարաշունչ պայքարի մը ուղին՝ լի փորձանաւոր իրադարձութիւններով:

Նոր տասնամեակներու բիրտ ամբողջատիրութեան քայքայումը այսօր ճանապարհ կը բանայ գաղափարական բախումներու առաջ: Հայ ժողովուրդի հարազատ զաւակները կը հրաւիրուին քաղաքացիական արիութեամբ պաշտպանելու իրենց քաղաքական-տնտեսական-ընկերային տեսակէտները՝ ի խնդիր նոր ու հզօր հայրենիքի մը կառուցման:

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը, ազատագրական դիւցազնաշունչ պայքարի եւ ժողովրդավարական սկզբունքներու անընկճելի պաշտպանութեան իր հարուստ փորձով կու գայ իր տեսակէտները յանձնելու մեր ժողովուրդի դատումին եւ արժեւորումին՝ գաղթահայ կեանքի վերջին 70 տարիներուն իր սկզբունքային զգօն պայքարին ու առաջնորդութեան շնորհիւ սփիւռքի ազգային կառոյցները հիմնականին մէջ ռամկավարական-ժողովրդավարական հիմերու վրայ յաջողապէս խարսխելէ ետք:

Այսօր, երբ նորագոյն քաղաքական զարգացումները հնարաւորութիւն կ'ընծայեն հայրենիքի ներքին քաղաքական կեանքը բազմակուսակցական դրութեամբ վարելու, մենք յանձնառու կը դառնանք պահի գիտակցութեամբ կատարելու մեր քաղաքական դերը՝ մեր ժողովուրդին ծառայելու պատրաստակամութեամբ եւ ո՛չ թէ իշխանութեան տենչով:

Մեր յառաջադրանքներէն առաջինն է ժողովրդավարական սկզբունքներու կիրարկումը Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքին, ռամկավարութիւն եզրին ու գաղափարին ընդհանրացումով եւ արմատաւորումով մեր հայրենիքի քաղաքական, տնտեսական, հասարակական, հոգեւոր ու մշակութային կեանքին մէջ:

Մեր միւս յառաջադրանքն է վերականգնումը մեր ժողովուրդի ազատ նախաձեռնութեան ոգիին: Հայը դարեր շարունակ եղած է նախաձեռնող, ստեղծագործ, հոգեւոր թէ նիւթական արժէքներու կերտիչ ու տարածիչ, եւ այդպիսով՝ համաշխարհային քաղաքակրթութեան զարգացման սատարող: Եթէ տասնամեակներու կաշկանդումներէ եւ հոգին աղճատող կապանքներէ ետք, այսօր հայը նուաճած է իրաւունքը իր հարազատ ինքնութեան վերականգնումին եւ իր արդար վաստակին վերատիրացման՝ իբրեւ անհատ թէ հաւաքականութիւն:

Ընդհանրապէս համաշխարհային եւ մասնաւորապէս խորհրդային նորագոյն քաղաքական զարգացումները Հայաստանը կանգնեցուցած են ճակատագրական հանգրուանի մը առաջ: Պահը հասած է ցուցական գործունէութիւնը փոխարինելու զգաստ, խոհական ու շրջահայեաց մօտեցումով՝ դիմակալելու տագնապեցնող հրամայականները: Եթէ տակաւին երէկ մեր ազգային յորդ զգացումներն ու անարդարութեան դէմ ընդվզումները մեզ հասցուցին այսօրուան յուսադրիչ հանգրուանին, ապա այսօր քաղաքական հաշուեգիտութեամբ եւ առարկայական գնահատումներով մեր պատմութեան հրամայականներու ամբողջական գիտակցութիւնն է որ պիտի կարենայ մեզի համար ապահովել իրականացումը մեր արդի պետականութեան զօրացման, գերիշխանութեան հաստատման, անկախութեան գործընթացի յաջող աւարտին եւ մեր հայրենիքի հողային ամբողջականութեան վերականգնումին՝ ազգերու ընտանիքին մէջ ապրելու իբրեւ ստեղծագործ աշխատանքի լծուած խաղաղ ու ինքնուրոյն ժողովուրդ:

«Ազգ»ի հրատարակութիւնը արդիւնք չէ պատահականութեան: Ան երկարաձգումն ու ծաւալումն է հայրենիքի մէջ ազգային առաքելութեան մը, մտածողութեան մը, որուն յառաջամարտիկն է Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը:

Մենք մեր մամուլի համագաղութային ցանցով եւ հարիւրամեայ փորձով կու գանք մէկ կողմէ սատարելու ժողովրդավարական ու ազատական գաղափարներու արմատաւորման, իսկ միւս կողմէ քաջալերելու, որ մամուլի արդիական ոգին ներմուծուի հայրենական մամուլի աւանդութեանց մէջ:

Համոզուած ենք, որ «Ազգ»ը ամբողջական, առարկայական, արագ լրատուութեամբ եւ քաղաքական անաչառ մեկնաբանութիւններով պիտի փորձէ Հայաստանի ներկայ իրավիճակը դիտել ու դատել միջազգային իրադարձութիւններու ընդհանուր համադրութեան ու օրինաչափութեան մէջ: Մենք համոզուած ենք ՝թէ միայն այդ մակարդակի մօտեցումով կարելի պիտի ըլլայ հասնիլ ճշմարտութեան եւ իրապաշտ ու իրագործելի լուծումներ ապահովել մեր ժողովուրդն ու հայրենիքը տագնապեցնող հարցերուն:

Կը հաւատանք, որ «Ազգ»ի գլխաւոր յառաջադրանքներէն մէկը պիտի ըլլայ հայ պետականութեան ամրապնդումը, առ իշխանութիւններուն, իրեն վերապահելով իր դաւանած ռամկավարական ու ազատական սկզբունքներով պետութեան առարկայական քննադատութիւններ եւ առողջ ու շինիչ դիտողութիւններ հանգէագրելու իրաւունքը:

«Ազգ»ը պիտի դառնայ կամուրջ մը Հայաստանի եւ արտաշխարհի հայութեան, ինչպէս նաեւ՝ օղակ մը՝ հայրենիքի եւ աշխարհի այլ երկիրներու միջեւ:

Տակաւին, «Ազգ»ը պահապանը պիտի ըլլայ մեր ժողովուրդի իրաւունքներուն ու քաղաքական պահանջատիրութեան, ինչպէս նաեւ Հայաստանեայց Եկեղեցիին եւ ազգային ամէն արժէքի:

«Ազգ»ի հրատարակութեամբ նոր էջ մը կը բացուի ռամկավար ազատական մտածողութեան պատմութեան մէջ, ինչպէս, անկասկած, հայրենական մամուլին թէ քաղաքական կեանքին մէջ:

«Ազգ»ը ժողովուրդին հետ, հայրենիքին համար նշանաբանով պիտի գայ նոր հունի մը մէջ դնելու հայրենակերտումի իր առաքելութիւնը:

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

The New York Times

Խորհրդային հեռուստատեսությունը Կրեմլի շարագուշակ պատկերն է

ՄՈՍԿՎԱ, 7 փետրվարի.- Խորհրդային քաղաքացիների համար պաշտոնական հովերի ուղղության կտրուկ փոփոխությունն առավել զգալի է ոչ այնքան Մերձբալթյան հանրապետություններում և ոչ էլ վերջին շաբաթների պրեզիդենտական խիստ հրամանագրերում, որքան՝ Խ. Միության բոլոր կողմերում գործող 87 միլիոն հեռուստացույցների վրա:

Գլասնոստի տիրապետության հինգ տարիների ընթացքում պետական ռադիոհեռուստատեսության հսկա ցանցը հավանաբար հրապարակայնության ամենաակնառու արտահայտիչն էր: Այն հեռուստադիտողներին էր հրամցնում ոչ վաղ ժամանակներում արգելված գանձեր. այլախոհ գրողների ու նկարիչների, արգելված գրողների, ելույթներ ունեցողների, քաղաքական բանավեճեր, գրաքննությունից զերծ արվեստ և պարկեշտ լրատվություն:

Հետո, երբ արտաքին գործոց նախարար Է. Շևարդնաձեն դեկտեմբերի 20-ին հայտարարեց իր անակնկալ հրաժարականը՝ զգուշացնելով վերադարձող բռնատիրությունից, հեռուստատեսության ծրագրերը սկսեցին փոխվել:

Առաջինը փակվեց մեծ ժողովրդականություն վայելող «Վզգլյադ» ծրագիրը, դեմ առնելով Գոստելեռադիոյի ղեկավարության արգելքին՝ Շևարդնաձեի օգնականների հետ հարցազրույցների հարցով:

Այնուհետև, հեռուստատեսային լրատվական մի ծրագիր՝ ՏՍՆ, որ անկախ և վստահելի հաղորդումներ էր թողարկում, մկրատված գտավ Լիտվայում արած իր մեկնաբանությունները. այն ներկայացվեց միակողմանիորեն:

Սակայն ամենալուրջ հարվածը հասցվեց այն ժամանակ, երբ լրատու գլխավոր ծրագիրը՝ «Վրեմյան», կրկին ստանձնեց ազգային դատիարակի իր նախկին դերը: Այն դարձյալ սկսեց իր հայտական մասը թափ տալ ոմանց վրա, շոյել ուրիշների, բացահայտորեն իրադարձությունները մեկնաբանելով ըստ Գորբաչովի՝ լինի այն Մերձբալթյան հանրապետություններում թե այլուր, և ընթերցելով պետական հայտարարություններն ու հրամանագրերը այնպես՝ ինչպես ՏԱՍՍ-ն էր հաղորդում դրանք:

Հերոսների արարում

Թերևս նոր մտայնության ամենից աչքառու նշանն էր լենինգրադյան «600 վայրկյան» հեռուստածրագրի վարիչ Ալեքսանդր Նևզորովի ռեպորտաժը, որ եթեր տրվեց Լիտվայում պատահած դեպքերից օրեր անց, խորհրդային բանակայիններին ներկայացնելով որպես հերոսներ Լիտվայի արյունարբու ազգայնամոլների դիմաց:

Ծնցող երաժշտության տակ Նևզորովն ասաց, թե խորհրդային զինվորների համար հուշարձան պետք է կառուցել: «Առայժմ, ասաց նա, Լիտվան որոշել է ցմրուր խմել քաղաքացիական պատերազմի ու եղբայրասպանության դառն բաժակը»:

Իսկույն հայտնի դարձավ, որ հեռուստատեսային բոլոր ծրագրերը փոփոխվում են: Քաղաքացիական հարցերի մասին համարձակ ծրագրերը անհետացան, փոխարինվելով հին ու սպառված ֆիլմերով, զանազան շոուներով: Խորհրդարանի նիստերի (որոնք քողարկել էին տարիների իրենց անհեթեթությունը) ուղիղ հաղորդումները մեկեն տեղափոխվեցին ուշ գիշերվան:

Այս փոփոխությունների հետքերը ուղղակիորեն տանում են դեպի Լեոնիդ Պ. Կրավչենկոն, Գոստելեռադիոյի նոր տնօրենը, որը նոյեմբերին էր նշանակվել պրեզիդենտ Գորբաչովի կողմից: 52-ամյա պ. Կրավչենկոն նախկինում «Տրուդ» բանվորական թերթի խմբագիրն էր, հետո՝ Գոստելեռադիոյի փոխտնօրենը, իսկ 1988 թվից՝ ՏԱՍՍ-ի տնօրենը:

Նոյեմբերի 14-ին նա վերադարձավ Գոստելեռադիո, իբրև պրն. Գորբաչովի վստահությունը վայելող անձ, կարգի բերելու համար խորհրդային հեռուստատեսությունը: Նրան է պատկանում հետևյալ հայտարարությունը. «Եկել եմ կատարելու պրեզիդենտի կամքը»:

Այն ժամանակ պրեզիդենտի կամքը այդքան էլ հստակ չէր հասարակությանը: Համենայնդեպս, Գորբաչովի նախկին թիմակիցները, հետադարձ հայացք նետելով, նրա աջ թեքումը թվագրում են հոկտեմբեր ամսվա սկզբից, երբ պրեզիդենտը մերժեց իր ազատական (լիբերալ) խորհրդականների խմբի կոչը՝ ճշգրիտ թվական նշանակելու պրեզիդենտական ընտրությունների համար, և «500 օրվա ծրագիրը» մի կողմ թողնելով՝ այն փոխարինեց տնտեսական արմատական ռեֆորմով:

Նոր թիմ՝ հին գաղափարներով

Փոխարենը պրն. Գորբաչովն իրեն շրջապատեց կարծր ապարատչիկների մի նոր թիմով և արշավ սկսեց կենտրոնական վերահսկողությունը վերահաստատելու համար Ռուսաստանի դաշնակցության (ֆեդերացիա) և անջատողական այլ հանրապետությունների նկատմամբ, ինչպես նաև տնտեսական քաոսի, հանցագործությունների, անիշխանական քաղաքականության և - մամուլի դեմ:

Խորհրդային բազմաթիվ քաղաքացիներ սկսեցին իրենց հեռուստացույցներին նայել իբրև մի պատուհանի՝ որից երևում էր գեղությունից վերադարձող ամբողջատիրության գլխիչ դրաման:

Գոստելեռադիոյի ցանցը 83 հազար աշխատակիցներով, վեց արբանյակներով և տարեկան 4,5 մլրդ. դոլլարի հասնող իր բյուջեով, ըստ որոշ տվյալների, հասնում է խորհրդային քաղաքացիների 99 տոկոսին: Հեռուստադիտողների երկու երրորդը ամեն օր ժամը 21-ին դիտում է «Վրեմյա» ծրագիրը:

«Վրեմյայի» վերադարձը հին, հանգստաշունչ կաղապարին նույնքան սպառնալից ազդանշան էր, որքան Վիլնյուսում արձակված գնդակների սուլոցը:

Կիրակի գիշերվա՝ փետրվարի 3-ի լուրերի՝ ծրագիրը, օրինակ, սկսվեց համայնավար կուսակցության Կենտկոմի կողմից ընդունված մի հայտարարության ընթերցմամբ, ինչը մի քանի շաբաթ առաջ նույնիսկ տեղ չէր գտնի ծրագրում: Փաստաթուղթը հայտարարում էր, որ «անիշխանական ցույցեր և արյունահեղություն» էր տեղի ունենում երկրում, այդ բոլորը վերագրվում էր սոցիալական դրությունը փոխել ցանկացող ուժերին և «ազգայնական ամբողջատիրական վարչակարգերին»: Ակնարկությունն ակնհայտորեն վերաբերում էր Բալթյան հանրապետություններին:

Ծաղրանկարը «Բոստոն Գլոբ»-ից

Առջևում գտնվողներն են տուժում

Հեռուստատեսության վիճակի փոփոխությունն ամենից աչքառու տարրն էր ավելի լայնածիր այն արշավի, որի նպատակն էր ճնկի բերել մամուլը: «Ռուսաստանյան ռադիո» սիրված ծրագրին վերջերս մերժեցին համապատասխան ալիքներ տրամադրել: «Օգոնյոկ» առաջամարտիկ շաբաթաթերթի խմբագիրն ասաց, թե թերթը չի հասցվում ընթերցողներից շատերին: Լուրեր են շրջում, թե կառավարության պաշտոնաթերթ «Իզվեստիայի» խմբագրի տեղակալին ստիպում են հրաժարական տալ, թե իշխանությունները փորձել են փակել «Կոմերսանտ» անկախ շաբաթաթերթը—

Պրն. Գորբաչովն իր մտադրությունները բնավ չի ծածկում: Գերագույն խորհրդի վերջին նիստին նա առաջարկեց, որ խորհրդարանն առկախի մամուլի մասին օրենքը և վերահսկողություն սահմանի «հեռուստատեսության, ռադիոյի ու թերթերի վրա՝ վստահ լինելու համար, թե դրանք ներկայացնում են բոլոր կարծիքները»:

Սակայն որքան էլ ուժեղ լինի արշավը, դրան ցույց տրվող դիմադրությունից երևում է, որ գլասնոստը տակավին հեռու է խուզվելուց: Գորբաչովի առաջարկը, օրինակ, մերժվեց կարծրերի և ազատականների կոալիցիայի կողմից: Հակառակ բոլոր ընկրկումներին, կենտրոնական հեռուստատեսությունն ու «Վրեմյան» արդեն շատ հեռու են Լեոնիդ Բրեժնևի ժամանակներից: Տեղական բազմաթիվ կայաններ (Լենինգրադինը, Բալթյան հանրապետություններինը առաջին հերթին) պահպանում են իրենց անկախական հուժկու ձայնը:

Գորբաչովի քաղաքականության աջ թեքումի դեմ հունվարի 20-ին Մոսկվայում կայացած զանգվածային ցույցի ընթացքում ամբոխը դատապարտումի խոսքեր վանկարկեց Կրավչենկոյի ու Նևզորովի հասցեին: Վերջինս համեմատվեց նացիստական պրոպագանդայի պետ Յոզեֆ Գեբելսի հետ:

Մտավորականները դատապարտում են

Ազատական թերթերը պրն. Կրավչենկոյին պախարակում են գրեթե ամեն օր: Մշակույթի բնագավառի մի շարք հանրահայտ դեմքեր վերջերս «Կոմսոմոլսկայա Պրավդա» թերթում բաց նամակ հղեցին նրան, հայտարարելով, թե կենտրոնական հեռուստատեսությունում եղած փոփոխությունները «ընդհանուր հետադիմության ամենավճռական արտահայտություններն են» և մերժեցին այլևս որևէ գործ ունենալ դրա հետ:

«Սոբեսեդնիկ» ազատական թերթը երկու տիվ էջ հատկացրեց հեռուստատեսության փոփոխությանը՝ «Կապույտ էկրանը կարմիր է դառնում» խորագրի ներքո: Նյութը բովանդակում էր մի ծաղրական ծրագիր. «6:30- առավոտյան լիցքային վարժություններ: Մեպորտած զինվորական պահեստից, ուր բանակայինները պատրաստվում են եղբայրական ռեյդ կատարել գերիշխան մի հանրապետության վրա»:

«Մոսկովսկիյե նովոստի» թերթը, գլասնոստի առաջամարտիկներից մեկը, նույնպես երկու էջ էր հատկացրել միևնույն հարցին՝ հետևյալ սպանիչ խորագրով. «Ժամանա՞կն է գլասնոստը ուղարկելու արժանի թոշակի»:

«Օգոնյոկի» խմբագիր Վիտալի Կորոտիչը ստորագրել էր մի կատաղի քննադատություն՝ «Կայսրությունը հակահարված է տալիս» խորագրի տակ:

Նախագահը պաշտպանվում է

«Վզգլյադի» անձնակազմի անդամներից ոմանք վերջերս դատարան էին ներկայացել Գոստելեռադիոյի դեմ, բողոքելով, որ այն ոտնահարել է մամուլի օրենքները: Դատական գործը պաշտպանվելու հարկադրանքի տակ էր դրել պրն. Կրավչենկոյին: Նա և նրա առաջին տեղակալները իրենց դեմ ուղղված մեղադրանքներին պատասխանելու նպատակով վերջերս ելույթ էին ունեցել հեռուստատեսությամբ, հերքելով՝ թե իրենք որևէ կերպ չեն շրջանցել գլասնոստը:

Պրն. Կրավչենկոյի տեղակալ Պյոտր Ռեշետովը հայտարարեց, որ նոր ծրագրերը պարզապես ընդառաջում են հասարակական կարծիքին, որն 80 տոկոսով պահանջում է նորմալ կյանքին անդրադառնալ: «Մեր ընտրած ծրագրերը համապատասխանում են այդ պահանջներին», ասաց նա:

Սակայն ուրիշ ուղղափառ համայնավարներ ավելի խիստ են: Ռուսական կուսակցության պետը՝ Իվան Պոլոզկովը, վերջերս կենտրոնական կոմիտեի նիստին հայտարարեց. «Եթե նախապես համայնավար կուսակցությունն իր ձեռքին էր պահում գլասնոստի մենաշնորհը, այժմ այն հակառակորդների մոտ է: Մարդկանց միտքն ու հոգին գրավելու պայքարում մենք պետք է ներդնենք կուսակցական աշխատանքի բոլոր ձևերը»:

ՍԵՐԺ ՇՄԵՄԱՆ
«Նյու Յորք Թայմզ»

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԵՏ

Հունվարի առաջին շաբաթներին Երեւանում էր գտնվում Ռամկավար Ազատական կուսակցության Կենտրոնական վարչության անդամ՝ ՌԱԿ Մամուլի կենտրոնական դիվանի պատասխանատու Երվանդ Ազատյանը, որ բազմաթիվ տեսակցություններ ունեցավ հանրապետության պետական ու քաղաքական ղեկավարների, ինչպես նաեւ, բնականաբար, մի քանի հանդիպումներ Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վազգեն Ա կաթողիկոսի հետ, կարծիքներ փոխանակելով ազգային-քաղաքական, տնտեսական ու եկեղեցական հարցերի շուրջ: Վեհափառի հետ հանդիպումներից մեկի ժամանակ ծնվեց՝ ստորեւ հրապարակվող հարցազրույցը, ուր արծարծվում են այն հրատապ խնդիրները, որոնք այսօր հուզում են մեր ժողովրդին ազգային-եկեղեցական ճակատի վրա, եւ որոնց ավելի հանգամանորեն պիտի անդրադառնանք հետագային «Ազգի» էջերում:

ԱԶԳԱՅԻՆ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՊ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋ

ՀԱՐՑ - Հիմա որ Հայաստանի մէջ ստեղծուած է նոր պետականութիւն եւ մեր երկիրը կը գտնուի ռամկավարական վերափոխումներու սեմին, ի՞նչպէս կը բնորոշէք պետութիւն - Մայր Աթոռ յարաբերութիւնները:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ - Հայաստանի նորաստեղծ ինքնիշխան կառավարութեան եւ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Կաթողիկոսութեան յարաբերութիւնները շատ բնականոն ու սիրալիր են փոխադարձ յարգանքով, փոխըմբռնումով: Մեզի համար յոյժ մխիթարական է որ արդի իշխանութեան գլուխը գտնուող պետական անձնաւորութիւնները մեր Առաքելական Եկեղեցւոյ հաւատաւոր զաւակներն են, որոնք բարձր կը գնահատեն քրիստոնէական հոգեւոր ու բարոյական սկզբունքները:

ՀԱՐՑ - Ի՞նչ կարգի աշխատանքներ կը տարուին հոգեւոր զարթօնքի այս օրերուն հոգեւոր սնունդ մատուցանելու Հայաստանի ժողովուրդին:

ՊԱՏ.- Ճշմարիտ է, որ անհաւատալի ըլլալու աստիճան, մեր հայրենաբնակ ժողովուրդը կ՛ապրի կրօնական հոգեւոր զարթօնք, ներառեալ երիտասարդութիւնը եւ մտաւորականութիւնը: Համատարած ծարաւը կայ Սուրբ Գրքի յաւիտենական ճշմարտութիւններու եւ պաշտամունքի մեր Մատ Եկեղեցւու հանդէպ: Այս պայմաններու մէջ կը մնայ որ Եկեղեցին ու մեր հոգեւորականութիւնը կարենան բաւարարել մեր հաւատաւոր զաւակներու հոգեւոր պահանջները:

Ցաւօք մեր եկեղեցականներու թիւը շատ փոքր է, սակայն ամէն հնարաւորը ի գործ կը դրուի մխիթարելու մեր ժողովուրդը: Թէ մեր թեմակալ առաջնորդները եւ թէ հոգեւոր հայրերը բարեխղճօրէն ու եռանդով լծուած են աշխատանքի: Մայր Աթոռիս հովանիին ներքեւ, Երեւանի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ Առաջնորդարանի շէնքին մէջ բացուած է կեդրոն «Քրիստոնէական քարոզչութեան»: Շատ եկեղեցիներու կողքին կազմակերպուած են կիրակնօրեայ կրօնական դասընթացքներ: Հետզհետէ կը կազմուին նաեւ եկեղեցասէր տիկնանց եւ երիտասարդաց միութիւններ: Կրօնական դասեր սկսած են աւանդուիլ նաեւ միջնակարգ դպրոցներու մէջ: Մայր Աթոռիս պատրաստած ծրագիրներով, Երեւանի հեռատեսիլէն ամէն կիրակի կը ծայնասփռուի կրօնաբարոյական քարոզ, իսկ ամիսը անգամ մը մէկ ժամուան կրօնական հաղորդում՝ «Խորան լուսոյ» խորագիրով:

ՀԱՐՑ - Իսկ Ներքին սփիւռքի համար ծրագրեր ունի՞ք եւ յաջողութիւններ արձանագրուա՞ծ են անանց գծով:

ՊԱՏ.- Նոյն կացութիւնը կը տիրէ նաեւ Ներքին սփիւռքի տարածքի վրայ՝ Վրաստան, Հիւսիսային Կովկաս եւ Ռուսաստան: Տասնեակ հայաշատ քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ կազմուած են մշակութային-ազգային միութիւններ, որոնք հետամուտ են հայկական եկեղեցիներ վերաբանալու կամ նորեր կառուցելու: Ազգային-կրօնական զարթօնքը համատարած է Ներքին սփիւռքի մէջ, ուր կ՛ապրին աւելի քան մէկ եւ կէս միլիոն հայեր: Ներքին սփիւռքի տարածքի վրայ մօտ օրերս պիտի ստեղծենք երկու կամ գուցէ երեք թեմական կազմակերպութիւններ:

ՀԱՐՑ - Ներկայի կարիքներուն դիմաց ի՞նչ վիճակ կը պարզէ Հոգեւոր Ճեմարանը:

ՊԱՏ.- Ապագայ հոգեւոր սպասաւորներ պատրաստելը մեր առաջնահերթ հարցն է: Մեր յոյսը դրած ենք Ս. Էջմիածնի Հոգեւոր Ճեմարանի վրայ: Ուսանողներու թիւը բարձրացուած է հարիւր քանի: Նախապատրաստական դասարաններ բացուած են նաեւ Սեւանայ ու Հաղպատի վանքերու մէջ շուրջ երեսուն ուսանողներով՝ նոյն նպատակով:

Յոյս ունինք որ հետզհետէ պիտի աճի անոնց թիւը եւ մօտ ապագային պիտի ունենանք եկեղեցականներու նոր սերունդներ: Բարեբախտութիւն է որ միջնակարգ դպրոց աւարտած՝ հոգեւոր կոչում ստանալու դիմողներու թիւը մեծ է:

ՀԱՐՑ - Ո՞ւր հասած են արդեօք Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կանոնագրութեան մշակման աշխատանքները:

ՊԱՏ.- Հայ Եկեղեցին կազմական կանոնագրութեամբ մը օժտելու աշխատանքները սկսուած են տարիներ առաջ: Բարձրաստիճան հոգեւորականներէ բաղկացած յանձնախումբ, գլխաւորութեամբ լուսահոգի Տիրան արքեպիսկոպոս Ներսոյեանի, տեւապէս գործած են վերջին տասը տարիներու ընթացքին եւ կազմած նախագիծեր: Կը խորհինք թէ մօտ ապագային այդ աշխատանքը պէտք է շարունակուի, կազմելու համար վերջնական նախագիծ մը:

Մինչ այդ սակայն մեր առջեւ դրուած է անհրաժեշտութիւնը ներքին կանոնագրութիւն մը կազմելու, Հայաստանի Հանրապետութեան եւ ներքին սփիւռքի մեր եկեղեցական կեանքի համար: Մեր երկրի նոր իրավիճակի մէջ ամէն նպաստաւոր պայմաններ կան նման կանոնագրութիւն մը ունենալու եւ զայն գործադրելու: Նախագիծ մը պատրաստ է արդէն:

Մայր Աթոռիս Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը այս օրերս քննարկման առարկայ դարձուցած է նախագիծը: Վստահ ենք թէ մէկ-երկու ամսուան մէջ, կունենանք սպասուած ներքին կանոնագրութիւնը:

ՀԱՐՑ - Երբեք խորհա՞ծ էք Աթոռակիցի մը մասին:

ՊԱՏ.- Սուրբ Էջմիածնի Կաթողիկոսութիւնը Աթոռակցի աւանդութիւն չունի:

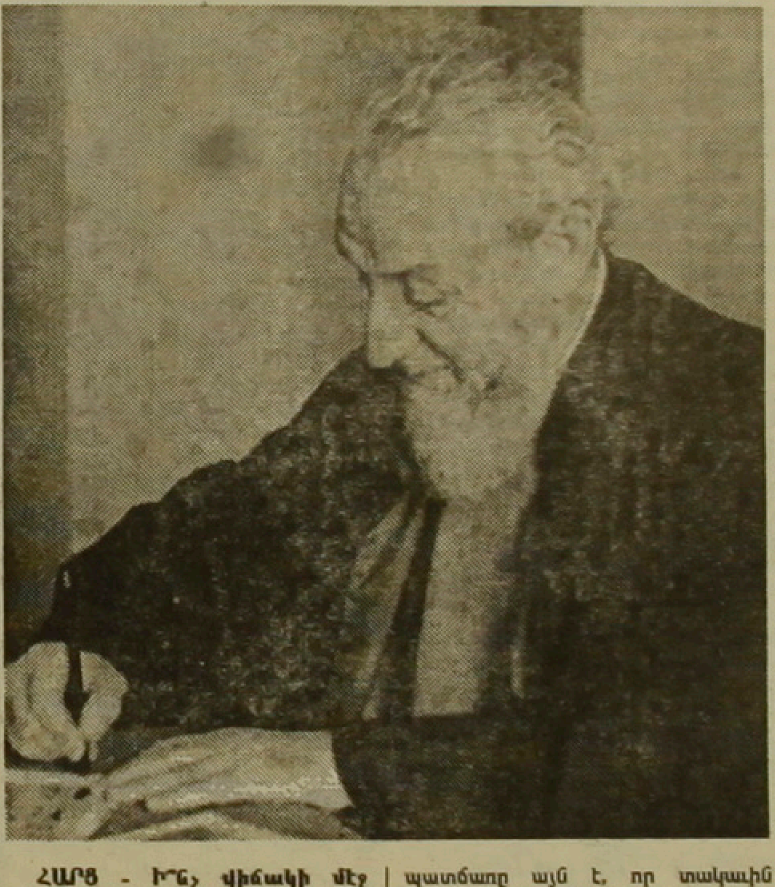

ՀԱՐՑ - Ի՞նչ վիճակի մէջ են ներկայիս Էջմիածին - Անթիլիաս յարաբերութիւնները:

ՊԱՏ.- Ինչպէս յայտնի է, ներկայիս Էջմիածնի Մայր Աթոռիս յարաբերութիւնները Անթիլիասի Կիլիկեան Աթոռի հետ եղբայրական են ու սիրալիր: Մեր յարաբերութիւնները բնականոն ընթացքի մէջ են, Կաթողիկոսական Աթոռներու մակարդակի վրայ:

ՀԱՐՑ - Նկատի ունենալով, որ անակնկալ եւ հրապարակային հանդիպումներ ու յայտարարութիւններ բաւական շփոթ առաջացուցած են Էջմիածնի ներակայ սփիւռքահայ զանգուածներու թէ ղեկավարութեան մօտ, ի՞նչ կը ծրագրուի փարատելու համար նման շփոթութիւններ եւ առաջքը առնելու յառաջիկայ անհասկացողութիւններու: Անթիլիաս որեւէ տրամադրութի՞ւն յայտնա՞ծ է իր գրաւած թեմերը վերադարձնելու Մայր Աթոռին: Եթէ այո, որո՞նք եւ ի՞նչ պայմաններու տակ: Եթէ ոչ, ի՞նչ հիմք կը մնայ եկեղեցւոյ միասնականութեան:

ՊԱՏ.- Մենք եւս տեղեակ ենք, որ նման շփոթ տրամադրութիւններ կը դրսեւորուին սփիւռքի մէջ, մանաւանդ Ամերիկա, եւ իրօք մտահոգուած ենք, սակայն կը խորհինք թէ այդ երեւոյթը ժամանակաւոր է: Թէ՛ Սուրբ Էջմիածնի հովանիին տակ գտնուող մեր ժողովուրդը ու հոգեւոր դասը եւ թէ Կիլիկեան Աթոռի մեր ժողովուրդի զաւակներն ու եկեղեցականները պարտին ամէն ճիգ ի գործ դնել փարատելու նման շփոթ մտածումներ: Կը խորհինք թէ շփոթին պատճառը այն է, որ տակաւին ոմանք Էջմիածին-Անթիլիաս յարաբերութիւնները կը դիտեն հին ակնոցներով եւ չեն նկատեր, որ առարկայական կացութիւնը հիմնովին փոխուած է այժմ:

Կիլիկեան Աթոռը, 1956-էն սկսեալ ծանօթ գործելակերպը որդեգրելով, որոշ թեմերու վրայ տարածեց իր ազդեցութիւնը, Հայաստանի մէջ տիրող խորհրդային իշխանութեան նկատմամբ քաղաքական իր վերապահումներու հետեւանքով: Այդ իրավիճակը հիմնովին փոխուած է հիմա, հայկական ինքնիշխան նոր պետութեան հռչակումով եւ բազմակուսակցութեան դրութեան հաստատումով: Արտասահմանի երեք կուսակցութիւններն ալ ներկայ են այստեղ ու ազատօրէն կը գործեն: Այլեւս չկայ ոչ մէկ քաղաքական վերապահում: Հետեւաբար այլեւս ոչ մէկ հիմք չունին՝ Էջմիածին-Անթիլիաս յարաբերութիւններու հին հասկացողութիւնները եւ հակաղրութիւնները:

Կուսակցութիւնները այլեւս կարիք չունին Եկեղեցին իբրեւ յենարան ունենալու: Անոնց յենարանը այժմ Մայր Հայրենիքն է եւ հայ ժողովուրդը:

Եկեղեցին ոչ մէկ առանձին քաղաքական կուսակցութեան կողմ չէ, այլ կողմ է բոլորին, այն սկզբունքով որ կուսակցութեանց անդամները հաւասարապէս մեր ժողովուրդի ու Մայր Եկեղեցւոյ զաւակներն են: Եկեղեցին չի կրնար բազմակուսակցական ըլլալ:

Ժողովրդավարական բազմակուսակցական հասարակութեան մէջ եկեղեցին կը մնայ կանգնած կրօնական-հոգեւոր մակարդակի վրայ ու կը կատարէ իր միաբար առաքելութիւնը, հաւատարիմ՝ հայրենի ինքնիշխան պետութեան ազգընտիր կառավարութեան:

Հայ ժողովուրդը իր ամբողջութեամբ, ունի մէկ Մայր Հայաստան՝ բոլորի համար ընդունելի եւ մէկ հայ Առաքելական Եկեղեցի՝ մէկ ու անբաժան: Կիլիկեան Աթոռը նոյն այդ անբաժան Եկեղեցւոյ կառոյցի մէջ կը գտնուի իբրեւ պատմական տեղական կաթողիկոսական Աթոռ, իր իրաւասութեանց սահմաններու մէջ, որի միաբանները կրնան գործել մեր եկեղեցւոյ մէջ ամէն տեղ Ս. Էջմիածնի օրհնութեան ներքեւ, պահելով իրենց Կիլիկեան Աթոռի միաբանի հանգամանքը, ինչպէս է օրինակ պարագան Երուսաղէմի Պատրիարքութեան միաբաններու:

Ինչ կը վերաբերի թեմերու հարցին, վստահ ենք, որ ժամանակը մօտեցած է, որ շփոթ վիճակները վերանան, մէկ ու անբաժան Եկեղեցիի սկզբունքի հիման վրայ: Այլեւս որեւէ քաղաքական կամ այլ պատճառ չկայ, որ շարունակուին վերջին տասնամեակներում Մայր Աթոռէն բաժանումները, ոչ Պարսկաստանի եւ ոչ ալ Յունաստանի մէջ: Աւելի բարդ է անշուշտ կացութիւնը Հիւսիսային Ամերիկայի տարածքի վրայ: Մեր մտածումն է, որ այնտեղ շարունակուին միութեան յանձնաժողովներու բանակցութիւնները ու նաեւ Մենք եւ Կիլիկեան Աթոռի Գահակալը աշխատանք տանինք միասնաբար, որպէսզի օգնենք վերականգնմանը եկեղեցական կանոնական միութեան, երկու կողմերու համար ալ ընդունելի ձեւով:

Բոլոր պարագաներուն անհրաժեշտ է, որ բոլորս վերջնապէս եւ արմատապէս հրաժարինք մտածելու եւ գործելու հին կաղապարներէն:

ՀԱՐՑ - Կը հաճի՞ք քանի մը խօսք ըսել Պելճիքայի հանդիպումին եւ անկէ ետք յառաջացած զարգացումներու մասին:

ՊԱՏ.- Մեր եւ Տ. Տ. Գարեգին Բ. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի Պելճիքայի հանդիպումը, եկեղեցւոյ օծման առթիւ, առաւել ամրապնդեց Մեր եղբայրական գործակցութիւնը, մէկ ու անբաժանելի Եկեղեցւոյ սկզբունքով:

ՀԱՐՑ - Սփիւռքի մէջ ունինք այն տպաւորութիւնը, թէ Էջմիածին բաւարար աշխատանք չի տանիր հակազդելու Հայաստանի մէջ աղանդներու գործունէութեան: Ի՞նչ է Ձեր մեկնաբանութիւնը:

ՊԱՏ.- Մտահոգուած ենք անշուշտ, որ Հայաստանի մէջ ժողովրդավարական կարգերու հաստատումով, գործելու ասպարէզ գտած են տեսակ-տեսակ կրօնական աղանդներ, ինչ որ Մենք կը նկատենք վտանգաւոր երեւոյթ՝ թէ կրօնական եւ թէ ազգային միասնութեան տեսակէտներէն: Այդ աղանդները դուրսէն մուծուած են եւ ֆինանսաւորուած: Մեր Եկեղեցին եւ մեր հոգեւորականները աշխուժօրէն կը գործեն լուսաբանելու համար մեր հաւատացեալները, որպէսզի զոհ չդառնան օտարամուտ ազդեցութեանց: Անձամբ Մենք եւս նման կոչեր կատարեցինք թէ Հայաստանի խորհրդարանի բեմէն եւ թէ Երեւանի հեռատեսիլէն: Այդ աշխատանքը անհրաժեշտ է շարունակել լրջութեամբ եւ համբերատար ոգիով:

Հարցազրույցը վարեց

ԵՐՈՒԱՆԴ ԱԶԱՏԵԱՆ

Ս. Էջմիածին
10 յունուար 1991 թ.

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՇԻՐԱԿԻ ԹԵՄ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ.Տ. Վազգեն Ա. Վեհափառ Հայրապետի կարգադրությամբ անցյալ նոյեմբերին Շիրակի թեմի առաջնորդ նշանակվեց Արգենտինայի Հայոց թեմի նախկին առաջնորդ, Մայր Աթոռի միաբան Տ. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանը, որ իննամյա իր ծառայությունից հետո վերադարձել էր հայրենիք: Թեմի նախկին առաջնորդը՝ Տ. Նարեկ եպս. Շաքարյանը, մոտ 20 տարվա ծառայությունից հետո, հրավիրվել է Մայր Աթոռ նոր պատասխանատու՝ պաշտոն ստանձնելու համար:

Դեկտեմբերի 8-ին մեծ հանդիսավորությամբ նորընտիր առաջնորդը մասնակցությամբ Տ. Նարեկ եպս. Շաքարյանի ու Տ. Անանիա եպս. Արաբաջյանի, օծեց Թալինի Ս. Աստվածածին եկեղեցին:

Թալինի Ս. Աստվածածին եկեղեցին վերաբացվել է 1989 թվականին եւ ենթարկվել հիմնական նորոգումների: Դրանց ծախսերը ամբողջությամբ կատարվել են շրջանի բնակչության նախաձեռնությամբ:

Թալինի Ս. Աստվածածին եկեղեցու հոգեւոր հովիվ է նշանակվել ճեմարանավարտ Տ. Սյուռոն քահանա Ադամյանը: Այսուհետ Ս. Աստվածածին եկեղեցին իր արժանի տեղը եւ դերը պիտի ունենա շրջանի ժողովրդի հոգեւոր կյանքում:

ԹՈՒՐՔԻԱ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Թուրքիո Հայոց նորընտիր պատրիարք Գարեգին Արքեպիսկոպոս Գազանճյանը վերջերս կազմեց պատրիարքական մի նոր խորհուրդ (խորհրդատու մարմին), որի անդամները, ի հավելումն մնայուն երկու եկեղեցականների՝ Շահան Սվաճյան եւ Մեսրոպ Մութաֆյան արքեպիսկոպոսների, հրավիրվեցին ազգային 5 հաստատություններից (Սուրբ Փրկիչ հիվանդանոց, Կեդրոնական վարժարան, Գարակյոզյան հիմնարկ, Գալֆայան հաստատություն եւ Սուրբ Խաչ դպրեվանք), ինչպես նաեւ Պոլսի հինգ մեծագույն ծուխերից:

Իր առաջին լիագումար նիստում խորհուրդն ընտրեց իր դիվանը՝ Փիլո Աքան եւ Հայկ Ասլանյան՝ 1-ին եւ 2-րդ փոխատենապետներ, Անդրանիկ Մուրադ Զինկյուզ եւ Սեդրակ Դավութան՝ 1-ին եւ 2-րդ ատենադպիրներ: Ըստ կանոնադրության, խորհրդի նախագահն է Սրբազան պատրիարքը:

digitised by A.R.A.R.@

ԸԴԳ

Հոդվածագիրը՝ Վ. ՍԵՄԵՐՃՅԱՆԸ, ծանոթ անուն է սփյուռքահայ եւ հատկապես ռամկավար-ազատական մամուլի ընթերցողների համար: Նրա բազմաթիվ հոդվածները, մանավանդ՝ Լոս Անջելեսում հրատարակվող «Նոր օր» պաշտոնաթերթում, որի խմբագիրն է եղել նա որոշ ժամանակ, սեւեռուն ուշադրությամբ լուսարձակի տակ են առնում հայաստանյան ու համաշխարհային քաղաքական եւ սոցիալական կյանքի անցուդարձերը: Ու թեեւ նա մասնագիտությամբ քիմիկոս-ինժեներ է, սակայն հաճախ է անդրադառնում տնտեսական հարցերին, ինչպես ստորեւ արտատպվող հոդվածում:

ԱԶԱՏ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՔԱՆԻ ՄԸ ԱՆՊԱՏԵՀ ՀԱՐՑԵՐԸ

Նոյնիսկ եթէ եւ երբ շուկայական տնտեսութեան որդեգրուած գործընթացը հեզասահ դառնայ, խորհրդային ժողովուրդներուն եւ անկախութեան ձգտող հանրապետութիւններուն կը սպասեն այնպիսի դժուարութիւններ, որոնք, գէթ տեսականօրէն, գոյութիւն չէին կրնար ունենալ ընկերվարական-համայնավար համակարգէն ներս:

Դժուարութիւններէն մին դասակարգերու պաշտօնական վերստեղծումը պիտի ըլլայ: Խորհրդային հասարակարգէն ներս իբրեւ թէ ջնջուեր էին դասակարգերը: Ջնջուեր էին աւանդական, այժմ՝ դրամատիրական դրութեան մէջ գոյութիւն ունեցող դասակարգերը. կային հարուստ, բարեկեցիկ, կալուածատէր, գործարար, քանուոր, գիւղացի եւ… աղքատ դասաւորումները հասարակարգին. ընկերվարական՝ հասկացողութեամբ, եկամուտի վրայ հիմնուած դասակարգ չէր կրնար գոյութիւն ունենալ, որովհետեւ մարդը պիտի դադրէր շահագործելէ… մարդը:

Երեւակայածին հասարակարգի անցումային 70 տարիներէն ետք, շուկայական տնտեսութիւնը պիտի արթնցնէ մարդկային իրաւ ունակութիւնները - ծոյլի, անհոգի, ձեռներէցի, աշխատասէրի եւ ըստեղծագործի տարբերութիւնները պիտի վերածուին աղքատ-բարեկեցիկ-հարուստ շերտաւորումներու: Անխուսափելի է այս գործընթացը:

Հայաստանն ունի եւ ունէր արդէն իր դասակարգային բաժանումները, որքան իշխանութիւնները հերքէին այդ իրողութիւնը: Դասակարգումներու հետեւանք՝ ընկերային անհաւասարութեան դառնութիւնը շատ աւելի զգալի պիտի դառնայ, որքան որ արմատանայ ազատ ձեռնարկութիւնը: Օրինակը առկայ է Երեւանի մէջ. կոոպերաթիւներու պատճառով չէ՞ որ բարձր եկամտաւոր դասակարգ մը ստեղծուած է արդէն: Փոքր չափի գործարաններու քանուորները, առայժմ, պիտի կազմեն միջին եկամտաւոր դասակարգը. իսկ պետական հիմնարկներու եւ պետական պաշտօնէութեան մաս կազմողները պիտի մնան, գէթ տեսականօրէն, աղքատ դասակարգին մէջ, եթէ չշարունակեն պետութենէն գողնալու բնական սովորութիւնը…:

Ազատ ձեռնարկութեան ակնարկուելէն ետք, շատ բնական է անդրադառնալ դրամատիրական այս հասկացողութեան յառաջացնելիք անպատեհութիւններէն քանի մը հատին: Ցաճախակի անգործութիւնը ազատ գործարարական ձեռնարկութեան հարազատ զաւակն է: Սղանը (ինֆլյացիա) եւս ազատ տնտեսութեան կ՚առնչուի բնական կերպով: Ազատ տնտեսութիւն կարելի չէ ըմբռնել առանց սեփական կալուածատիրութեան սկզբունքին:

Քայքայուող խորհրդային կայսրութեան մոխիրներէն ծնունդ առնող անկախ հանրապետութիւններ այժմէն իսկ սկսելու են ազատ տնտեսութիւնը հակակշռելու, օրինականացնելու եւ անոր սահուն ընթացքը ապահովող օրէնքներու, իրաւասութիւններու պատրաստութեան, որպեսզի օրինականութեան աւանդոյթը զարգանայ: Կ՚ըսուի թէ Մոսկուայի ծրագիրն է շուկայական տնտեսութեան զարգացումը, բայց դէպքերը տարբեր ուղղութիւն ցոյց կու տան: Անցնող կիսամեակը կը թելադրէ դիտողներուն, որ Մոսկուա չի գիտեր թէ ուր կ՚ուղղուի, գիտէ թէ քաոս մը գոյութիւն ունի, գիտէ թէ անջատ հանրապետութիւնները վստահութիւն չունին Մոսկուայի ծրագիրներուն հանդէպ:

Դարձեալ կը վերադառնանք Միութիւնն ու հանրապետութիւնները հիւծող հիմնական վերքին ու մեղքին - Կեդրոնին յոգնածութեամբ եւ ծրագրումով պատրաստուած փոփոխութիւնները կը հրամցուին հանրապետութիւններու, որոնք անհամբեր եւ ջղային դարձած են: Այս վիճակին արդիւնքն է յաճախակի դարձած գործուած սխալները՝ տնտեսական նոր եւ վտանգաւոր ուղիներու որոնումով: Կեդրոնին յոգնածութենէն, օրհնութենէն ամէն գնով ու անմիջապէս ազատագրուելու հաւաքական հոգեբանութիւնը դարձած է յախուռն:

Օրինակը վերցնենք Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ ծաւալող նոր տրամադրութենէն: Հայաստանի Հանրապետութեան ղեկավարութիւնը ի վերջոյ հաշուի նստելով խորհրդային կեդրոնին եւ կեդրոնացեալ տնտեսական դրութեան ամբողջական սնանկութեան հետ, ստիպուած է խորհրդային թափանցիկ դարձած սահմաններէն դուրս նայիլ, արտադրութիւններու նոր աղբիւրներ որոնել, տնտեսական նոր եւ խոստմնալի շուկաներ ապահովել փորձել: Հայաստանի նոր ղեկավարները երկրին հիւանդացած ճարտարարուեստին նոր արիւն ներարկելու անապարուած առաջադրանքով մը կը մտածեն դիմել… Եւրոպային: Պատուիրակութիւն կը ղրկեն Եւրոպական Համագործակցութեան եւ Ապահովութեան Խորհուրդի նիստերուն. տնտեսութեան հետ առնչութիւն չունեցող խորհրդաժողով մը, որու դուռէն ներս կը փորձէ մտնել Հայաստանը…: Վաղը, վստահ ենք, քանի մը տնտեսագէտներ Հայաստանի դիմումնագիրը շալկած պիտի բախեն Եւրոպական Հասարակաց Շուկայի դուռները…: Ինչու՞ չէ, Միջազգային Դրամատան Հիմնադրամէն փոխատուութիւն պիտի խնդրուի… պահանջքի նման: Պիտի փորձուին ապարդիւն, ծիծաղելի ու անժամանակ ճիգերը, որովհետեւ փըլուզուող տնտեսութեան տակը մնացողին հոգին ելլէ՝ մարդ չի՛ մանար:

ՎԱՀԷ ՍԵՄԵՐՃԵԱՆ

«Նոր օր»

Վասիլի Սելյունին. «ՊԱՎԼՈՎԸ ՈՉՆՉԱՑՐԵՑ ՌՈՒԲԼԻՆ»

Խորհրդային տնտեսությունը խոր ճգնաժամի մեջ է: Ներկա դրությունից դուրս գալու ԽՍՀՄ կառավարության ձեռնարկած քարենորոգումների մասին է մտորում հայտնի տնտեսագետ, հրապարակախոս Վասիլի Սելյունինը «Նեզավիսիմայա գազետայի» («Անկախ թերթ») այս տարվա 12-րդ համարում: Հոդվածը ներկայացնում ենք կրճատումներով:

- Դրամական քարենորոգումն ըստ էության բալանսիչական էր: Վարչապետ Պավլովի հաշվարկներով 50 եւ 100 ռուբլիանոց թղթադրամները կազմում են ողջ երկրի կանխիկ դրամի մեկ երրորդը: Հունվարի սկզբից, ինձ հայտնի տվյալների համաձայն, շրջանառության մեջ է եղել 136 մլրդ. ռուբլի. բանագրավման ենթակա գումարը կազմում է 45 մլրդ-ից ավելի: Դրանից միայն 15 մլրդ ռուբլին կփոխվի համարժեք դրամով, իսկ մնացած 30 մլրդն փաստորեն կվերածվի գեղեցիկ թղթերի: Ահա, թե ինչու եմ այդ քարեփոխումն անվանում բալանսիչական:

Առաջին հայացքից այդ միջոցառումը կթեթեւացնի վերջին շրջանում աննկարագրելի մասշտաբների հասած դրամային արժեքների ագդեցությունը սպառողական շուկայի վրա: Սակայն միջոցառումների արդյունքը կլինի աննշան ու ժամանակավոր, քանզի Պավլովի կառավարությունը ստիպված կլինի 1991 թվականին 50 մլրդ. ռուբլու նոր դրամ թողարկել: Շատ է դա, թե քիչ՝ դատեցեք ինքներդ: 1980 թվականի սկզբներին շրջանառության մեջ ավելացվել է 3-4 մլրդ ռուբլի: 1988 թվականին թողարկվել է 11 մլրդ. 1989-ին՝ 18 մլրդ, 1990-ին՝ 25 մլրդ: 1991-ին՝ 50 մլրդ-ի թողարկումն անխուսափելի է բյուջեի նման պակասորդի պայմաններում: Փաստորեն քարենորոգման միջոցով բալանսվածի փոխարեն կկիրագործվի 20 մլրդ-ից ոչ պակաս նոր թղթադրամների թողարկումը: Ինչ վերաբերում է խնայդրամարկղներում ունեցած ավանդներին, ապա դրանց վրա էլ կազդի տնտեսության դասական օրենքը: Դրա էությունն այն է, որ դրամի եւ ապրանքի միջեւ պետք է լինի որոշակի հավասարակշռություն: Միայն այդ դեպքում կարելի է խոսել առողջ տնտեսության մասին: Այսպես, հավասարության ձախ կողմը դրամայինն է: Այն ստացվում է շրջանառության մեջ գտնվող դրամի ընդհանուր գումարի (մեր դեպքում 136 մլրդ.) եւ դրամային զանգվածի շրջապտույտի (մեր դեպքում տարեկան 5 շրջապտույտ) թվի բազմապատկումից: Հավասարության աջ կողմը ապրանքայինն է: Այն ստացվում է գոյություն ունեցող ողջ ապրանքների եւ այդ ապրանքների ընդհանուր գնի բազմապատկմամբ: Սակայն խորհրդային տնտեսության մեջ ձախ կողմը ավելի շատ է, քան աջը: Երկրում ապրանքները չեն շատանում, այլ ընդհակառակը՝ տեղի է ունենում արտադրության շեշտակի անկում: Ապրանքների գները արհեստականորեն սառեցված են: Եվ այսպես՝ աջ կողմի ավելացումը հնարավոր չէ: Հետեւաբար պետք է քչացնել ձախը: Պավլովն առաջին քայլն արեց՝ երեք օրում թավականին իջեցրեց շրջանառության մեջ գտնվող դրամի ընդհանուր գումարը: Այժմ երկրորդ քայլը՝ տարվա ընթացքում դրամային զանգվածների շրջապտույտների թվի պակասեցումն է ավանդների սառեցման միջոցով: Արդյունքում մենք մոտենում ենք տնտեսական հավասարության օրենքին: Սակայն նախատեսվող 50 մլրդ. ռուբլու թողարկումը մեզ նորից կվերադարձնի նախկին դիրքերին: Իրականում այդ 50 մլրդն կարող է ավելի շատ լինել: Պավլովն անզնահատելի ծառայություն մատուցեց Գորբաչովին: Նա ուղղակի փրկեց նրան՝ արհեստականորեն իջեցնելով բյուջեի պակասորդը: Ինչպես հայտնի է, ողջ Միության եկամուտը կազմում է 350 մլրդ. ռուբլի: Բյուջեի սպառումը այդ դեպքում կկազմեր է 600 մլրդ. ռուբլի: Եւ հենց այստեղ էլ հայտնվեց Պավլովը… Հայտնի է, որ 1991 թվականին նախատեսվում է արտադրության 5-15 տոկոս նվազում: Հետեւաբար, կընվազեն նաեւ ձեռնարկությունների հասույթներից գանձվող վարկերը եւ կստացվի 350 մլրդ. ռուբլի: Սակայն Պավլովը գտավ հիանալի եւ մի շատ հասարակ ճանապարհ: Նա հայտարարեց, որ 1991-ին ապրանքների արտադրությունը ոչ թե կնվազի, այլ կաճի: Բացի այդ նա դրան գումարեց նաեւ 1991 թվականին Խորհրդային Միությանը տրվող վարկերի գումարը (դա Մերձբալթիկայի դեպքերից առաջ էր): Փաստորեն Պավլովը թղթի վրա 5 անգամով կրճատեց բյուջեի պակասորդը եւ դարձավ վարչապետ: Բայց վարչապետը պետք է ինչ-որ ձեւով պատասխան տա իր կազմած բյուջեի համար: Նա մարդկանցից բռնագրավում է 30 մլրդ. ռուբլի, որը փաստորեն կարող է չապահովել խոստացված ապրանքներով: Արդյունքում, Պավլովը վերջնականապես ոչնչացրեց ռուբլին: Առաջինը, ոչ մի հիմար մի ցենտ չի տա խորհրդային ռուբլու համար: Երկրորդ՝ երեւի թե ներքին շուկայում կմեծանա դոլարի դերը: Սակայն, այսպես թե այնպես, կարծում եմ, որ ըստվերային տնտեսությունը կապրի: Այն չի կարող չապրել:

100 եւ 50 ռուբլիանոցներ

ԿՐԵՄԼԸ ՄԵՂԱԴՐՈՒՄ Է ԱՐԵՒՄՏՅԱՆ ԴՐԱՄԱՏՆԵՐԻՆ

Արեւմտյան մամուլը այս օրերին նշանակալի տեղ է հատկացնում Խ. Միության վարչապետ Վալենտին Պավլովի փետրվարի 12-ին «Տրուդ» թերթում կատարած այն հայտարարությանը, թե 100 եւ 50 ռուբլիանոցների բռնագրավումը (իրոք, այս բառն են օգտագործում արեւմտյան թերթերը) նպատակամղված էր առաջն առնելու այն դավի, ինչին լծվել էին արեւմտյան դրամատները՝ «անկում բշելու» համար խորհրդային կառավարությանը եւ ապակայունացնելու երկրի տնտեսությունը:

Արեւմտյան մամուլը հատկապես հեգնանքով է ընդունում վարչապետ Պավլովի՝ հիշյալ թերթում տված հարցազրույցի այն մասը, թե այդ միջոցառման շնորհիվ «պրեզիդենտ Գորբաչովն առաջն առավ խորհրդային, ավստրիական, շվեյցարական ու կանադական մի շարք դրամատների ծրագրած դավադրության, որի նպատակն էր «կարծր» դրամով սեւ շուկայից կուտակած միլիարդավոր ռուբլիներով հետագայում խորհրդային մեծ ձեռնարկություններ գնել»:

Հիշյալ հայտարարության մեջ վարչապետն, անշուշտ, չէր անդրադարձել այն համընդհանուր վրդովմունքին, որն առաջացրեց 100 եւ 50 ռուբլիանոցների մասին որոշումը խորհրդային քաղաքացիների մոտ, փոխարենը շեշտը դնելով արտասահմանյան դավադրությունների վրա, առանց խոստովանելու, որ դա հուսահատ փորձ էր կանխելու ուռճացող ինֆլյացիան Խ. Միությունում:

«Չհայտարարված ֆինանսական պատերազմը շարունակվում է մեր դեմ», ասում է Պավլովն իր հարցազրույցում, հավաստիացնելով նաեւ, թե իր գլխավորած կառավարությունը «երկիրը փրկելու եւ ճգնաժամից դուրս գալու կամքն ու գիտակցությունն ունի», առանց

Կոլաժը՝ «ՄՈՍԿՈՒ ՆՅՈՒԶ»-ի

կոնկրետ որեւէ բան ասելու, թե ե՞րբ պիտի հատուցվի հավաքված 100 եւ 50 ռուբլիանոցների դիմաց: Վարչապետը նույնիսկ չի անդրադառնում այն մտահոգիչ անվստահությանը, որն ստեղծվել է խորհրդային հասարակայնության մոտ դրամական գործառնությունների եւ ընդհանրապես ֆինանսական ապագայի նկատմամբ, եւ որ ժողովուրդը վախենում է դրամական նոր փոփոխություններից:

Այսուհանդերձ, վարչապետ Պավլովը չի մոռացել պնդելու, թե խորհրդային իշխանությունները դեռեւս «հետաքրքրվում են տնտեսական ազատականությամբ» (լիբերալիզմով), եւ որ սակայն ստիպված էր անհապաղ միջամտելու՝ առաջն առնելու «դրսից ծրագրված ֆինանսական աղետի»: «Այլ խոսքով, շարունակել է վարչապետն իր հարցազրույցում, մենք մեր տնտեսական անկախությունը կորցնելու սպառնալիքի տակ էինք գտնվում, մի տեսակ՝ անարյուն բռնակցման»:

Այս կապակցությամբ «Նյու Յորք Թայմս» թերթն իր փետրվարի 12-ի համարում գրում է, որ կանադական մեծագույն «Ռոյլ Բենք օվ Կանադա» դրամատան արտաքին փոխանակումների բաժնի վարիչ Բրայան Գրիֆիցը, հերքելով Պավլովի մեղադրանքները, դրանք կոչել է «անհեթեթ եւ անհավատալի»: Թերթն իր կողմից ավելացնում է, որ Կանադան, օրինակ, ազգային վեց գլխավոր դրամատներ ունի, որոնցից ոչ մեկում չկա ռուբլու փոխանակման նշանակալի որեւէ ծավալ:

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

Հանքափորների քաղաք համարվող սեւծովյան Զոնգուլդաք թուրքական բնակավայրում երրորդ ամիսն է, ինչ չեն դադարում խլրտումները: Այդ քաղաքի 48 հազար հանքափորներն արդեն մի քանի առիթներով ցույց են տվել իրենց ուժը՝ դիմելով գործադուլների, գլխավոր պահանջ ունենալով աշխատավարձի հավելումն ու աշխատանքի պայմանների բարելավումը:

Որպես զորակցություն հանքափորներին, Թուրքիայի աշխատավորական միակ արհմիությունը՝ «Թյուրք իշը», վերջերս մեկօրյա գործադուլով միացավ նրանց:

Թուրքական իշխանությունները, հատկապես վերջին ժամանակներս, դիմագրավում են ընկերային (սոցիալական) լուրջ խլրտումներ: Մետաղագործության եւ մեքենաների արտադրության մարզերի 115 հազար աշխատավորներ հունվար ամսից ի վեր արդեն չորրորդ անգամ, անցյալ չորեքշաբթի օրը գործադուլ էին հայտարարել: Նրանց միացել էին «Թյուրք իշի» 1.7 միլիոն անդամները, հակառակ որ վարչապետը ոչ օրինական էր հռչակել գործադուլները, շրջանում տիրող պատերազմական վիճակը պատճառաբանելով:

Հանքագործների արհմիության պետ Շեմսի Դենիզերը հայտարարեց, թե ոչ պատերազմը, ոչ էլ հայտարարված արտակարգ դրությունը չեն կարող արգելք դառնալ իրենց շարժումին:

ՔԸՐՔ ՔԸՐՔՈՐՅԱՆԸ ԳՆՈՒՄ Է «ՔՐԱՅՍԼԵՐԻ» 9.8 ՏՈԿՈՍԸ

Ամերիկահայ նշանավոր ներդրող Քըրք Քըրքորյանը վերջերս գնել է «Քրայսլեր» ավտոֆիրմայի բաժնետոմսերի 9.8 տոկոսը՝ վճարելով ընդամենը 277 մլն. դոլլար:

Ըստ ամերիկյան մամուլի, այս գործարքը զարմացրել է բազմաթիվ մասնագետների. նկատի ունենալով, որ «Քրայսլերի» բաժնետոմսերը համարվում են համեմատաբար քիչ շահութաբեր, մանավանդ այն ներդրողների համար, որոնք արագ շահ են ակնկալում:

Այսպիսով, Քըրքորյանը դառնում է «Քրայսլերի» մեծագույն բաժնետերը: Նկատի ունենալով, որ մյուս բաժնետերերից «Վինձոր Ֆոնդսն» ունի բաժնետոմսերի 8.68 տոկոսը, իսկ «Սանֆորդ Բեռնշթեյն» ընկերությունը՝ 6.22 տոկոսը:

Ավելորդ չի լինի նշել, որ «Քրայսլեր» ընկերության եւ խոսակցված «Ֆիատի» միջեւ վերջերս կնքվեց համատեղ ձեռնարկության պայմանագիր:

Հիշենք, որ Քըրքորյանը գլխավոր հովանավորներից է անեն առանձնավոր ԱՄՆ-ի տարբեր քաղաքներից օգտանալով Հայաստան բերվող օգնության՝ հայկական միացյալ ֆոնդի կազմում:

digitised by A.R.A.R.@

Խորհրդային Միության ֆուտբոլային նոր մրցաշրջանի սկսվելուն երկու շաբաթից քիչ ավելի ժամանակ է մնացել: Արդեն մարտի 3-ին «Արարատը» ԽՍՀՄ գավաթի 1990 և 1991 թվականների խաղարկության մեկ քառորդ եզրափակիչում ընդունելու է Օդեսայի «Չեռնոմորեցին»:

Մեր թիմի համար դա կարևոր խաղ կլինի այն իմաստով, որ հաջողության դեպքում ոչ միայն «Արարատը» կիսաեզրափակիչի ուղեգիր ձեռք կբերի, այլև երիտասարդ ֆուտբոլիստներն իրավունք կստանան կրելու սպորտի վարպետի կոչում:

Հասկանալի է, որ ֆուտբոլային նոր մրցաշրջանը նոր փորձություն է ցանկացած թիմի համար, ուստի խորհրդային ուժեղագույն ակումբներն ամենայն լրջությամբ են նախապատրաստվում հերթական քննաշրջանին և 54-րդ առաջնությանը կազմ ու պատրաստ ներկայանալու համար շտապում են արդյունավետ օգտագործել մնացած ժամանակը:

Մեզ առավելապես հետաքրքրում է, թե ինչ վիճակում է գտնվում «Արարատը», որը հիմա իր ուսումնամարզական հավաքն է շարունակում Գագրայում:

Ճշմարիտն ասած, դարպասապահ Պոդշիվալովի անսպասելի տեղափոխությունը Մոսկվայի «Տորպեդո» լուրջ կացության մեջ դրեց մեր թիմին: Հիմա «Արարատում» իրենց ուժերն են փորձարկում չորս դարպասապահ, որոնցից Հարություն Աբրահամյանը և Արա Աբրահամյանը հազիվ քսան տարեկան են, իսկ Արմեն Պետրոսյանը՝ ընդամենը տասնյոթ: Մասնագետները հույսեր են կապում վերջինիս հետ: Արմեն Պետրոսյանը բարձրահասակ է, դարպասապահի լավ տվյալներով, Խորհրդային Միության պատանեկան հավաքականի անդամ: Հարություն Աբրահամյանը պատանիների Եվրոպայի չեմպիոն է, անցյալ տարի հանդես էր գալիս Սպիտակի «Սպիտակ» թիմում: Նա բավականին ճկուն է, ուժեղ ռեակցիա ունի: Արա Աբրահամյանը՝ «Արարատի»

54 ՆՈՐ ՄՐՑԱՇՐՋԱՆԻ ՇԵՄԻՆ

նախկին դարպասապահ Ալյոշա Աբրահամյանի որդին, իր տվյալներով ճիշտ հոր նմանակն է: Նա նախորդ մրցաշրջանում խաղում էր Աբովյանի «Կոտայքում»: Մի խոսքով, առողջ մրցակցությունը պետք է օգնի թիմին դուրս գալու իրավիճակից, իսկ «Արարատ» հրավիրված երկրի նախկին չեմպիոն ու գավաթակիր Ալյոշա Աբրահամյանի գլխավոր խնդիրը կլինի պատրաստել որակյալ ու հուսալի դարպասապահներ: Հուսանք, որ այդ հարցում բարդություններ չեն լինի, առավել ևս, որ դարպասապահից շատ բան է կախված:

Ինչպես մեր հեռախոսազրույցի ժամանակ Գագրայից հայտնեց «Արարատի» ծախսարար Աշոտ Մանուկյանը, առայժմ ստուգողական հանդիպումներում իրեն վատ չի դրսևորում Հարություն Աբրահամյանը:

Ինչ խոսք, Պոդշիվալովին պահելու հարցում նաև դիվանագիտություն էր պետք: Համենայն դեպս, թվում է գոնե այսուհետ թիմի առանցքային խաղացողների հետ հարկավոր է երկարաժամկետ պայմանագրեր կնքել, որպեսզի նման անակնկալները բացառվեն: Թե չէ ի՞նչ է ստացվում, այստեղ նույնիսկ իրավական հիմք չկա Պոդշիվալովին մեղադրելու թիմը լքելու համար:

Պետք է հասկանալ նաև ակումբի և թիմի ղեկավարներին, որոնք նույնպես ստիպված են հարմարվել կյանքի նոր օրենքներին: Ինչպես նշեց «Արարատ» ակումբի պրեզիդենտ Կարեն Փահլևանյանը, չնայած նոր պայմանագրի բացակայությանը, այնուամենայնիվ Պոդշիվալովի համար փոխհատուցում կլինի: «Արարատին», ինչպես ասում են, «փայտե» ռուբլիներն ավելի քիչ են հետաքրքրում: Հիմա «Արարատին» ավելի շատ մարզահագուստ ու որակյալ խաղակոշիկներ են պետք, ինչը հնարավոր է ձեռք բերել միայն վալյուտայով:

Ընդհանրապես, ակումբի տնտեսական գործունեության հեռանկարներն առայժմ փայլուն չեն: Հիմնական եկամուտները պետք է լինեն խաղերից, սակայն նախորդ առաջնությունում Երևանում անցկացված հանդիպումներում ներկա է եղել ընդամենը 112 հազար հանդիսական: Այսինքն միջինը մեկ խաղում 10 հազարից էլ պակաս: Մի խոսքով, հոգսերը շատ-շատ են, բայց ակումբի և թիմի ղեկավարները լավատեսորեն են տրամադրված:

Հունվարի 30-ին հայկական հեռուստատեսության 2-րդ ծրագրով եթեր տրված «Մարզասրահ» հաղորդաշարի հերթական թողարկումը մեծ արձագանք ունեցավ: Հաղորդման հրավիրված հյուրերի թվում էր նաև «Արարատի» այժմ նախկին մարզիչ Սուրեն Բարսեղյանը, որի հետ մեկ տարվա պայմանագրի ժամկետը դեկտեմբերի 31-ին լրանալուց հետո ակումբը հրաժարվեց նոր պայմանագիր կնքել: Ս. Բարսեղյանը հայտարարեց, թե իրեն թիմից ազատել են լավ աշխատանքի համար: Դա լուրջ դժգոհություն առաջացրեց «Արարատ» ակումբի և թիմի ղեկավարների մոտ: Վերջիններիս նախաձեռնությամբ հանդիպում տեղի ունեցավ հանրապետության մարզական լրագրողների ու մարզական մեկնաբանների հետ, որը 4 ժամից ավելի տևեց:

Ահա թե ինչ ասաց «Արարատի» գլխավոր մարզիչ Արմեն Սարգսյանը. «Հաղորդումը միակողմանի էր: Ես Բարսեղյանի հայտարարություններին համաձայն չեմ: Ինձ այնքան չի հուզում Ս. Բարսեղյանի հետ կոնֆլիկտի պարզաբանումը, որն ամենևին արժանի չէ այսպիսի արձագանքի, որքան վերջին մեկ տարվա ընթացքում մեծ դժվարությամբ թիմում ձեռք բերված առողջ ու գործնական մթնոլորտի պահպանումը: Դա պայմանավորված է նաև թիմի շուրջը ստեղծված իրավիճակից: Մեկ տարվա համատեղ աշխատանքի ընթացքում մենք կոնֆլիկտ չենք ունեցել: Դրա նախաձեռնողը Բարսեղյանն էր, որը դեկտեմբերի 17-ին տարօրինակ պահանջներով նոր պայմանագիր կնքելու համար դիմեց ակումբի պրեզիդենտին: Ես չեմ ասում, թե ելնելով մեր անկեղծ փոխհարաբերություններից, նա պարտավոր էր այդ մասին գոնե ինձ տեղյակ պահել: Ս. Բարսեղյանն այնպիսի պահանջներ դրեց, որոնց կատարումը ակումբի կողմից գոնե հիմա իրական չէ: Ահա դրանցից մի քանիսը. պայմանագիր կնքել 2 տարով, 3 ամսվա ընթացքում ավտոմեքենա տրամադրել, աշխատավարձը դարձնել 500 ռուբլի և այլն, իսկ վերջում ներկայացրել էր սպառնագիր՝ պատասխանը տալ 3 օրվա ընթացքում, գրավոր ձևով:

Նախ, ինձ հետ էլ պայմանագիր է կնքվել միայն մեկ տարով, քանի որ եթե հանկարծ թիմը վատ խաղա, ակումբը ստիպված կլինի ժամանակից շուտ բաժանվել ինձնից, հետո աշխատավարձի առավելագույն սահմանը Մոսկվայի կողմից թույլատրված է 450 ռուբլի: Ինչ վերաբերվում է անձնական օգտագործման մեքենային, ապա ոչ միայն ակումբի, այլև հանրապետության տնտեսական վիճակն այնպիսին է, որ գոնե հիմա այդպիսի պահանջով հանդես գալը առնվազն անբարոյական է: Բացի այդ Ս. Բարսեղյանն ազատման դիմում է ներկայացրել ակումբի պրեզիդենտին, իսկ հաջորդ օրը վերցրել ու պատռել: Մի խոսքով, անսպասելի այնպիսի իրավիճակ ստեղծվեց, որ մեր հետագա համատեղ աշխատանքն անիմաստ էր:

Թող մարզասերների մոտ հանկարծ սխալ կարծիք չստեղծվի: Այժմ էլ թիմում լավ մթնոլորտ է և ամեն ինչ պետք է անենք, որ գոնե նախորդ առաջնությունում ձեռք բերած դիրքերը չզիջենք»:

ՖՈՒՏԲՈԼԻ ԽՍՀՄ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԽՄԲԻ 54-ՐԴ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱՐԱՏԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐԻ ԽԱՂԱՑԱՆԿ (1991)

1-ին շրջան

մարտ
10 ԱՐԱՐԱՏ-ԴԻՆԱՄՈ (ՄԻՆՍԿ)
15 ԱՐԱՐԱՏ-ԼՈԿՈՄՈՏԻՎ (ՄՈՍԿՎԱ)
19 ՇԱԽՏՅՈՐ (ԴՈՆԵՑԿ)-ԱՐԱՐԱՏ
23 ՄԵՏԱԼԻՍՏ (ԽԱՐԿՈՎ)-ԱՐԱՐԱՏ
30 ՏՈՐՊԵԴՈ (ՄՈՍԿՎԱ)-ԱՐԱՐԱՏ

ապրիլ
5 ԱՐԱՐԱՏ-ՉԵՌՆՈՄՈՐԵՑ (ՕԴԵՍԱ)
9 ԱՐԱՐԱՏ-ԴՆԵՊՐ (ԴՆԵՊՐՈՊԵՏՐ.)
20 ՍՊԱՐՏԱԿ (ՄՈՍԿՎԱ)-ԱՐԱՐԱՏ

մայիս
3 ԲԿՄԱ-ԱՐԱՐԱՏ
6 ԱՐԱՐԱՏ-ՍՊԱՐՏԱԿ(ՎԼԱԴԻԿԱՎ.)
14 ՄԵՏԱԼՈՒՐԳ (ԶԱՊՈՐ.)-ԱՐԱՐԱՏ
18 ԴԻՆԱՄՈ (ՄՈՍԿՎԱ)-ԱՐԱՐԱՏ

հունիս
2 ԱՐԱՐԱՏ-ԴԻՆԱՄՈ (ԿԻԵՎ)
6 ԱՐԱՐԱՏ-ՊԱԽՏԱԿՈՐ (ՏԱՇՔԵՆԴ)
19 ՊԱՄԻՐ (ԴՈՒՇԱՆԲԵ)-ԱՐԱՐԱՏ

2-րդ շրջան

հունիս
27 ԱՐԱՐԱՏ-ՍՊԱՐՏԱԿ (ՄՈՍԿՎԱ)

հուլիս
19 ԱՐԱՐԱՏ-ԲԿՄԱ
26 ԴՆԵՊՐ-ԱՐԱՐԱՏ
30 ՍՊԱՐՏԱԿ (ՎԼԱԴԻԿ.)-ԱՐԱՐԱՏ

օգոստոս
3 ԱՐԱՐԱՏ-ԴԻՆԱՄՈ (ՄՈՍԿՎԱ)
7 ԱՐԱՐԱՏ-ՄԵՏԱԼՈՒՐԳ
17 ԱՐԱՐԱՏ-ՇԱԽՏՅՈՐ
21 ՉԵՌՆՈՄՈՐԵՑ-ԱՐԱՐԱՏ
31 ԴԻՆԱՄՈ (ԿԻԵՎ)-ԱՐԱՐԱՏ

սեպտ.
8 ԱՐԱՐԱՏ-ՊԱՄԻՐ
14 ՊԱԽՏԱԿՈՐ-ԱՐԱՐԱՏ
28 ԱՐԱՐԱՏ-ՄԵՏԱԼԻՍՏ

հոկտ.
19 ԱՐԱՐԱՏ-ՏՈՐՊԵԴՈ
27 ԼՈԿՈՄՈՏԻՎ-ԱՐԱՐԱՏ

նոյեմբ.
2 ԴԻՆԱՄՈ (ՄԻՆՍԿ)-ԱՐԱՐԱՏ

Հրանտ Վարդանյանը բասկետբոլի ԽՍՀՄ ֆեդերացիայի նախագահության անդամ

Հայաստանի Հանրապետության բասկետբոլի ֆեդերացիայի նախագահ, «Հայծխախոտ» արտադրական միավորման փոխտնօրեն, «Ուրարտու» ակումբի պրեզիդենտ Հրանտ Վարդանյանը ընտրվեց բասկետբոլի ԽՍՀՄ ֆեդերացիայի նախագահության անդամ: Մոսկվայում տեղի ունեցած համամիութենական ֆեդերացիայի կոնֆերանսում ընտրվեց ֆեդերացիայի նոր նախագահ՝ ԽՍՀՄ սպորտպետկոմիտեի նախագահի նախկին տեղակալ Վալենտին Սիչը: Հարկ է խոստովանել, որ վերջին տարիներին բասկետբոլի միութենական ֆեդերացիան գրեթե անգործության էր մատնվել, իսկ ներքին խնդիրներն էլ խանգարում էին միութենական մրցաշարերն անցկացնել պատշաճ մակարդակով: Դրա վկայությունը նաև կանանց ԽՍՀՄ բարձրագույն խմբի ընթացիկ առաջնությունն է: Ըստ խաղացանկի առաջնության առաջին շրջանն ավարտվել է: Սակայն եթե ուշադրությամբ նայենք աղյուսակին, կտեսնենք, որ թիմերն անհավասար քանակությամբ խաղեր են անցկացրել, բացի այդ անտեղի հետաձգվում են հանդիպումները:

Էլ չենք խոսում ընդհանրապես առաջնության խաղացանկի մասին: Օրինակ «Հատիսը» առաջին շրջանի 11 հանդիպումներից 7-ը անցկացրել է դրսում, իսկ առաջնության վերջին 5 խաղերն ընդմեջ անցկացնելու է սեփական հարկի տակ: Այդպիսի անկանոն խաղացանկը չի կարող չանդրադառնալ առաջնության ընթացքին: Հուսանք, որ նոր ֆեդերացիան հաշվի կառնի նախորդի սխալները և կձգտի ամեն ինչ գցել նորմալ հունի մեջ:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ
Բասկետբոլի կանանց ԽՍՀՄ բարձրագույն խմբի 58-րդ առաջնության (փետրվարի 16-ի դրությամբ)

	Խ	Հ	Պ	Մ
1. Դինամո (Կ)	13	13	0	26
2. Բուրևեստնիկ	14	6	8	20
3. Գորիզոնտ	12	6	6	18
4. Ստրոիտել	13	5	8	18
5. Էլեկտրոսիլա	9	7	2	16
6. ԲԿՄԱ	10	6	4	16
7. Հատիս	12	4	8	16
8. Սպարտակ	12	4	8	16
9. Դինամո (Վ)	9	6	3	15
10. SSS	9	4	5	13
11. Մոլդովա	8	3	5	11
12. Դինամո (Ն)	10	1	9	11

Փետրվարի 17-ին Հատիսը առաջնության հերթական տուրում ՖԻՄԱ-ի մանեժում ժամը 15-ին ընդունելու է Ռիգայի SSS-ին:

«Ուրարտուն»՝ առաջատար

Բասկետբոլի տղամարդկանց ԽՍՀՄ 2-րդ խմբի առաջնության խմբային մրցաշարերն ավարտվում են: Երևանի «Ուրարտուին» մնացել է անցկացնել ընդամենը երկու հանդիպում: Փետրվարի 27-ին և 28-ին մեր թիմն ընդունելու է Գրոդնոյի «Պրոգրեսին», որին, ի դեպ, «Ուրարտուն» հյուրընկալվելիս երկու անգամ զիջել է: Սակայն մեր թիմը առաջին տեղի գլխավոր հավակնորդն է:

Ահա թե ինչ տեսք ունի խմբային մրցաշարի աղյուսակը:

	Խ	Հ	Պ	Մ
1. Ուրարտու	6	4	2	10
2. Պրոգրես	2	2	0	4
3. Ռադուգա(Լ.)	4	0	4	4

Փետրվարի 16-ին և 17-ին «Պրոգրեսը» Լենինգրադի «Ռադուգայի» հետ մրցելու է սեփական հարկի տակ, իսկ պատասխան հանդիպումները կայանալու են փետրվարի 22-ին և 23-ին: Օբյեկտիվորեն «Ուրարտուն» իր ներզոր կարողություններով մրցակիցներից ուժեղ է և Գրոդնոյում կրած պարտությունները հավանաբար հետևանք են այն բանի, որ կարճ ժամանակում թիմի հնաբնակների և նորեկների միջև դեռ անհրաժեշտ խաղակցվածություն չի ստեղծվել: Օրինակ «Պրոգրեսի» հետ առաջին հանդիպման 2-րդ կեսում եղավ մի պահ, երբ մեր թիմն առջևում էր 20 միավորով, սակայն ի վերջո պարտվեց մեկ միավորի տարբերությամբ:

«Ուրարտուն» այս անգամ էլ լուրջ համալրում է ստացել: Այստեղ են հրավիրվել Ալմա-Աթայից՝ Նիկոլայ Տանասեյչուկը, որը հանդես է եկել բարձրագույն խմբում, Լենինգրադի «Ռադուգայից»՝ Վյաչեսլավ Դուրկոն, Լվովից՝ Օլեգ Պելեխը, իսկ Երևանի ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտ այս տարի ընդունված 17-ամյա մոսկվացի Դմիտրի Ենեկյանովը, որի հասակը 200 սանտիմետր է, արդեն ԽՍՀՄ պատանեկան հավաքականի թեկնածու է: Սակայն չպետք է կարծել, որ ակումբը հույսը կապում է միայն հրավիրվածների հետ: Թիմի զգալի մասը կազմում են մեր բասկետբոլիստները: Հայաստանը ժամանակին ունեցել է տղամարդկանց որակյալ թիմեր, սակայն վերջին տարիների անգործությունը խախտել է սերնդափոխությունը: Հիմա մեր թիմին առաջին խմբի ուղեգիր ձեռք բերելու համար ժամանակավոր օգնություն է պետք:

Ահա «Ուրարտուի» կազմը.

1. Տիգրան Գեոկչյան, 1965թ. 202 սմ.՝ վարպետության թեկնածու
2. Հայկ Սայադյան, 1965թ. 185 սմ. վ.թ.
3. Լորիկ Ավագյան, 1960թ. 185 սմ. վ.թ.
4. Արմեն Հովհաննիսյան, 1971թ. 211 սմ. վ.թ.
5. Վիկտոր Պանկրաշկին, 1957թ. 212 սմ. սպորտի վաստակավոր վարպետ
6. Նիկոլայ Տանասեյչուկ, 1959թ. 187 սմ. սպորտի վարպետ
7. Նորայր Խաչատրյան, 1967թ. 197 սմ. վ.թ.
8. Վարդան Խաչատրյան, 1971թ. 198 սմ. վ.թ.
9. Գեւորգ Ջիվարյան, 1967թ. 184 սմ. վ.թ.
10. Ներսես Մանուչարյան, 1967թ. 184 սմ. վ.թ.
11. Դմիտրի Ենեկյանով, 1973թ. 200 սմ. վ.թ.
12. Հրաչիկ Մնացականյան, 1971թ. 180 սմ. վ.թ.
13. Արա Խաչատրյան, 1973թ. 185 սմ. վ.թ.
14. Վյաչեսլավ Դուրկո, 1968թ. 203 սմ. վ.թ.
15. Օլեգ Պելեխ, 1968 թ. 198 սմ. վ.թ.

Թիմի գլխավոր մարզիչն է միջազգային վարպետ Վիտալի Զաստուխովը, մարզիչը՝ Վահրամ Ավագյանը:

Ասում են սպորտը խաղաղության դեսպանն է: Նրա ամենամեծ առաքելությունը ժողովուրդների միջև բարեկամության ամրապնդումն է:

Կա՞, արդյոք, կյանքի մի բնագավառ, որտեղ այնքան ցայտուն կերպով դրսևորվեն ազգային հատկանիշները, քան մարզականը:

Թերթի տեխնիկական բա-

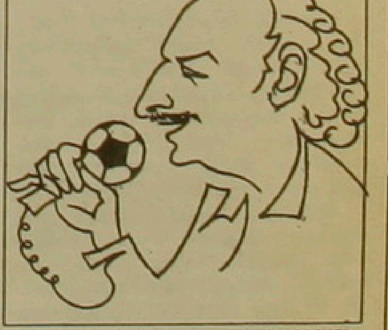

ընկերական շարժը՝ ՎԱՀԱՆ ՔՈՉԱՐԻ

զան հնարավորություն է տալիս կապեր հաստատել աշխարհի հեռագրական տարբեր գործակալությունների հետ և լուսաբանել ոչ միայն հանրապետության մարզական կյանքին առնչվող նորությունները, այլև ծանոթացնել համաշխարհային սպորտի աստղերին, արտասահմանցի հայրենակիցների ելույթներին ու նվաճումներին:

Թերթում գործելու է հատուկ բաժին, որն արձագանքելու է ընթերցողների կարծիքներին, ցանկություններին, նաև քննադատությանը: Հուսով ենք՝ ձեր սերտ համագործակցության շնորհիվ թերթի 7-րդ էջը կդառնա հետաքրքրական:

Էջը վարում է մարզական մեկնաբան
ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

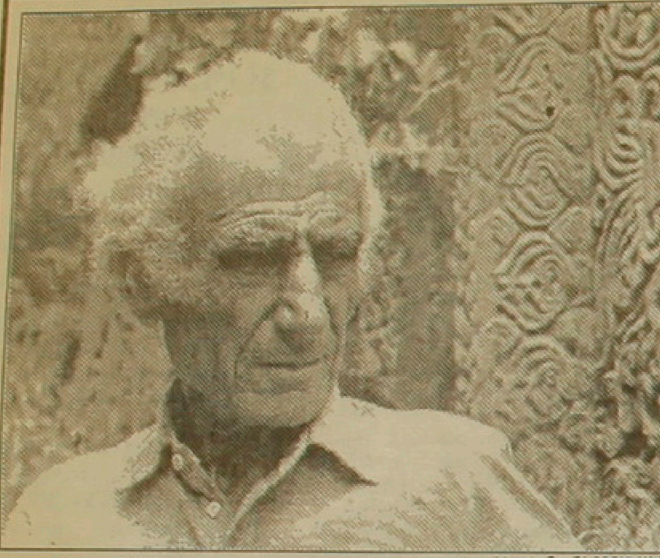

Լուսանկար՝ Գ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ Խ. ՏԷՐ-ՅԱՐՈՒԹԵԱՆԸ՝ ՎԹԱՐԻ ԶՈՀ

Բոստոն, ԱՄՆ (ՌԱԿ լրատու դիվան): Ամերիկահայ հանրածանօթ քանդակագործ եւ նկարիչ Խորէն Տէր-Յարութեան ինքնաշարժի արկածի մը զոհ դարձաւ հինգշաբթի, փետր. 7-ի երեկոյեան, Նիւ Եորք քաղաքի մօտ: Իր կնոջ հետ ան կվերադառնար Նիւ Ջըրզիէն, երբ ճամբան կորսնցնելէ ետք ինքնաշարժը՝ զոր ինք կը վարէր, ետ դարձուցեր էր եւ մտեր մայրուղին: Ուրիշ ինքնաշարժ մը, զոր կին մը կվարէր, ետեւէն հասնելով ուժգին բախում ունեցեր էր, որուն հետեւանքով Տէր-Յարութեան զոհուեր էր տեղնուտեղը: Իր կինը, որ կ'ընկերանար իրեն, անվնաս մնացեր էր: Ոստիկանութիւնը վրայ հասնելով մարմինը հիւանդանոց փոխադրած է, ուր պաշտօնապէս արձանագրուեր է մահը: Ապա մարմինը փոխադրուած է Նիւ Եորքի Թափան արուար-ձանի մեռելատունը:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ հինգշաբթի, 14 փետրվարին, ժամը 11-ին, Նիւ Եորքի Առաջնորդարանի Ս. Վարդան մայր տաճարին մէջ, նախագահութեամբ Խաժակ եպս. Պարսամեանի: Կը նախատեսուի մարմինը յետագային փոխադրել Հայաստան:

Խ. Տէր-Յարութեան ծնած՝ էր 1909 թուականին, Աշուտաւան, Խարբերդի նահանգ: Ցեղասպանութենէն վերապրելով՝ 1921-ին Ամերիկա եկած եւ հաստատուած էր Ուստր հայաշատ քաղաքը, ուր նկարչութեան իր ճիգերը արտահայտութիւն գտած էին առաջին անգամ:

1930-1940թթ. ապրած էր կեդր. Ամերիկայի Ջամայկա կղզին, ուր անոր արուեստը իր հունը գտեր էր: 1940-էն ետք սկսել էր քանդակագործութեան:

Բազմաթիւ ցուցահանդէսներ տուեր էր Եւրոպայի գլխաւոր մայրաքաղաքներու, ինչպէս նաեւ Մ. Նահանգներու մէջ: Իսկ 1983 թուականէն սկսեալ՝ Հայաստան, որուն նուիրեր էր իր ստեղծագործութիւններէն շուրջ 200 հատ, եւ ուր կ'ապրէր վերջին 3 տարիներուն: Հայաստանի կառավարութիւնը վերջերս իրեն յատկացուցեր էր Էջմիածին քաղաքի մանկական կինոթատրոնի շէնքը՝ իբրեւ տուն-թանգարան:

Մեծ արուեստագէտին ստեղծագործութիւնները կը գտնուին զանազան թանգարաններու մէջ: Ամերիկայի Ֆիլադելֆիա քաղաքի գլխաւոր հրապարակներէն մեկուն վրայ՝ 12 մ. բարձրութեամբ Մհերի արձանը, դարձեալ նոյն քաղաքի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցիին առջեւ՝ 4 մ. բարձրութեամբ երկու սուրբերուն արձանները: Համաձայնութիւն կայացեր էր իր 15 մ. բարձրութեամբ «Խաղաղութիւն» արձանը տեղադրել Մոսկուա:

ԱՐԱ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ
Խմբագիր «Արմինիըն Միրըր Սփեքթէյթըր» շաբաթաթերթի

Ջ. ԴՈԼՄԵՋՅԱՆԸ ՄԵՐԺԵԼ Է ՆԵՐՈՒՄ ՇՆՈՐՀԵԼ ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆԻՆ

Բոստոնի ՌԱԿ-ի պաշտոնաթերթ «Պայքարը» գրում է, թե Լոս Անջելեսում Թուրքիայի հյուպատոսի ահաբեկմամբ ամբաստանված եւ ցկյանս բանտարկության դատապարտված Համբիկ Սասունյանը 9 տարի է, ինչ գտնվում է բանտում:

Սասունյանի դատավճիռը վերաքննության ենթարկելու միակ իրավասու նահանգի կառավարիչն էր՝ Ջ. Դոլմեջյանը, որ մոտավորապես երկու ամիս առաջ ավարտեց իր պաշտոնավարության շրջանը: Նախքան այդ, նրան հղվել էին բազմաթիվ դիմումներ՝ ներում շնորհելու Սասունյանին: Սակայն իզուր:

Կառավարչի մոտ Սասունյանի ներման պարագան առաջինը արծարծել էր, գրում է թերթը, Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին 2-րդը, ապա նույնիմաստ դիմումներ էին կատարել տարբեր ազգայիններ, ինչպես ՀԲԸ Միության նախագահ Լուիզ Մանուկյան-Սիմոնը, Ամերիկայի հայկական համագումարի նախագահ Հրայր Հովնանյանը, Արեւմտյան թեմի առաջնորդ Վաչե արք. Հովսեփյանը, Տաթեւ արք. Սարգսյանը, կաթոլիկ համայնքի պետ Մեսրոպ վրդ. Թոփալյանը, ազգային բարերար Արշակ Տիգրանյանը եւ ուրիշներ: Կառավարչին էր ներկայացվել հավաքական մի դիմումնագիր՝ 180 հազար ստորագրություններով:

Հայազգի նահանգապետը մնացել է անդրդվելի, պատճառաբանելով, որ «Հ. Սասունյանի անձնական գործերի վերաքննությունը ոչ մի նոր հիմք չի տալիս նրա պատիժը կարճելու համար»:

Հ. ՍԵՄԵՐՃՅԱՆԸ ԱԶԱՏ Է ԱՐՁԱԿՎՈՒՄ

1983թ. հուլիսի 15-ին Փարիզի «Օրլի» օդանավակայանում թուրքական «Թուրք հավա յոլլարի» օդանավային ընկերության գրասենյակի ճամպրուկների բաժնում պատահած պայթյունից հետո, որի հետեւանքով մահացել եւ վիրավորվել էին 58 հոգի, ձերբակալվեցին երեք հայորդիներ՝ Հովհաննես Սեմերճյանը, Վարուժան Կարապետյանը եւ Սիմոն Նայիրյանը, «Հայաստանի ազատագրության հայ գաղտնի բանակին» (ԱՍԱԼԱ) վերագրված այդ գործողությանը մասնակցած լինելու ամբաստանությամբ:

Բեյրութում հրատարակվող «Սփյուռք» թերթից իմանում ենք, որ 1990թ. հոկտեմբերի 23-ին վերոհիշյալ հայորդիներից ազատ է արձակվել Հովհաննես Սեմերճյանը, յոթ տարի ֆրանսիական բանտերում մնալուց հետո: Մյուս երկուսը դեռեւս արգելափակված են մնում, Վ. Կարապետյանը՝ Կլերվոյի, իսկ Ս. Նայիրյանը՝ Մուլենի բանտերում:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ, ՆՎԻՐՎԱԾ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻՆ

Տալլինն, 14 փետրվարի 1991
Մեր սեփական թղթակից
ԳԱՅԱՆԵ ԱՅՐԻԿՅԱՆ

■ Փետրվարի 12-ին Տալլիննում տեղի ունեցավ միջազգային խորհրդակցություն, նվիրված մարդու իրավունքներին: Մասնակցում էին ինը երկրների ներկայացուցիչներ: Ժամանել էր նաեւ Լենինգրադում ԱՄՆ-ի գերագույն հյուպատոս Ռիչարդ Մայլզը:

Իր ելույթներում էստոնական հանրապետության արդարադատության նախարար Յուրի Ռահիդյան ընդգծեց 1988թ. նոյեմբերի 16-ի վճռորոշ դերը էստոնական հասարակության կյանքում: Ինչպես հիշում ենք, այդ օրը Էստոնիայի Գերագույն խորհուրդը որոշում ընդունեց տնտեսական ինքնուրույնության մասին: Սակայն, նախարարի խոսքերով ասած, միամիտ կլիներ բավարար համարել մինչ այժմ կատարված աշխատանքները: Բոլոր օրենքների եւ ռեֆորմների թվում, որոնց կարիքն ունի Էստոնիան, հատկապես կարեւոր է դատական ռեֆորմը: Դատական իշխանությունը պետք է լինի անկախ եւ ինքնուրույն:

■ Վերջին ժամանակներս Էստոնիայի հյուսիս-արեւելքում, ռուսալեզու բնակչության շրջանում նկատելի է լարվածություն: Դա մասամբ կապված է մանրածախ գների քաղաքականության հետ: Նարվայում, որի բնակչության 95 տոկոսը էստոնացիներ չեն, կային ձեռնարկություններ, որոնք գործադուլ էին հայտարարել: Սակայն ամենամեծ ձեռնարկությունը՝ «Կրենհոլմ մանուֆակտուրը», չընդունած «Ինտերշարժումի» կողմից գործադրված ճնշումին, հրաժարվել էր գործադուլից:

Մարտի 3-ին Նարվայում կանցկացվի հանրաքվե: Ձեռնարկություններից մեկի տնօրենի կարծիքով 25, լավագույն դեպքում 35 տոկոսը կպատասխանեն՝ այո:

■ Տալլիննում տեղի ունեցավ Էստոնիայի երիտասարդական կազմակերպությունների միավորման հիմնադիր ժողովը:

Նոր կազմակերպության մեջ մտան մի քանի երիտասարդական միավորումներ: Տալլինի երիտասարդական քրիստոնյա-դեմոկրատական միությունը, «Կանաչ» դրուժինան, Էստոնական երիտասարդ լիբերալները եւ այլն: Հիմնադիր անդամների ցուցակը կարող է դեռեւս լրացվել:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԾՈՑԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Աբու-Դաբի, 26 յունուար
Մեր սեփական թղթակից
ԱՐԱՄ ՍԵՓԵԹՃԵԱՆ

Համաշխարհային քաղաքական կեանքին կիզակէտը ներկայիս կը հանդիսանայ Արաբական ծոցի եւ յատկապէս Քուվէյթի շրջակայքը: Այնտեղ՝ ուր վերջին երեսնամեակին ունեցանք նորակազմ ու բարեկեցիկ պայմաններու մէջ ապրող հայագաղութ մը շուրջ 8000 եկուոր հայերէ բաղկացած Օգոստոս 2 1990-ի իրաքյան բռնագրաւումին յաջորդող ամիսներուն փշեալ թիւը՝ կ'արձանագրէ ահաւոր անկում մը, հասնելով 400-500 հոգիի: Ազգային կեանքը կազմալուծուած, վարժարանը փակ, որուն աշակերտներէն շուրջ 275-ը արդէն 1990-91-ի կրթական տարեշրջանին համար կը դիմեն Հալէպի ազգային վարժարանները, մեծ մասամբ կարօտ ազգային իշխանութեանց հոգատար վերաբերմունքին:

Բաղդատաբար Քուվէյթի հայութեան ճակատագիրին, Արաբական Միացեալ Էմիրութեանց մէջ,- Աբու-Դաբի, Ալ- Այն, Դուբայ եւ Շարժա,- աւելի տանելի պայմաններուն մէջ կ'ապրին շուրջ 1200 հայ ազգայիններ: Դժուարին այս պայմաններու տակ, տակաւին կը գործեն գաղութիս հայկական երեք միօրեայ վարժարանները, ջանալով ջամբել նուազագոյնը՝ հայեցի տոհմիկ դաստիարակութիւն:

Անկարելի է նկարագրել հոգեկան այն անձուկ վիճակը, որուն մատնուած է այս անորոշ պատերազմի ենթակայ քաղաքներուն բնակչութիւնը: Միջազգային լրատուութիւնն ու C.N.N.-ի հեռուստատեսային ցանցը որոշ պատկեր մը կուտան այս շրջաններու դառնաքախիծ առօրեային: Մաղթենք, որ խաղաղութիւնը վերահաստատուի Միջին Արեւելքի հայահոծ գաղութներու մէջ եւ մարդկային տեղաշարժին զուգահեռ չարձանագրուին նաեւ մարդկային զոհեր եւ կորուստներ:

ԿԵՑՑԵ՜Ք, ԼԻՍԻՑԻԱՆՆԵՐ

Այսպիսի գնահատական է տվել «Սովետսկայա կուլտուրա» («Խորհրդային մշակույթ») շաբաթաթերթը վերջերս Մոսկվայի Պ. Ի. Չայկովսկու անվան համերգային դահլիճում Լիսիցիանների հանրահայտ երաժշտական ընտանիքի ելույթներին:

Երեկոյին ներկա է եղել ընտանիքի հայրը՝ Պավել Լիսիցիանը, իսկ բեմի վրա իրենց տաղանդով հանդիսականներին հմայել են նրա չորս զավակները՝ երգիչներ Ռուզաննան, Կարինեն, Ռուբենը եւ բանաստեղծ, դրամատիկական թատրոնի դերասան Գերասիմը:

Համերգային ծրագրում հնչել են Շուբերտ, Ռոսինի, Մոցարտ, Պալեստրինա, տարբեր ազգերի ժողովրդական երգեր ու ջազային մեղեդիներ, տոնական կատակներ եւ ծաղրերգություններ:

Լիսիցիանների ընտանեկան պատվախաղը անցել է չտեսնված հաջողությամբ:

ԳՈՐԲԱՉՈՎԸ՝ ՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏԱԳԵՏՆԵՐԻՆ

Ըստ ԽՍՀՄ պրեզիդենտի երկու նոր հրամանագրերի, Մոսկվայի Գնեսինների անվան պետական երաժշտամանկավարժական ինստիտուտի պրոֆեսոր Զարուհի Դոլուխանյանին շնորհվել է ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստի կոչում, իսկ Լենինգրադի դրամատիկ թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Ռուբեն Աղամիրզյանը պարգեւատրվել է Լենինի շքանշանով:

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ, ՆՎԻՐՎԱԾ ԱՏՈՄԱԳԵՏ Վ. ԴԵՄԻՐՃՕՂԼՅԱՆԻՆ

1991 թվականին սերձմոսկովյան Դուբնա քաղաքում նախատեսվում է անցկացնել Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված հայ գիտնական-ատոմագետ Վահագն Դեմիրճօղլյանի (1875-1938թթ.) գիտական ժառանգությանը: Գիտաժողովի կազմակերպիչներն են Գիտության պատմության միջազգային հիմնադրամը, Հումանիտար նախաձեռնությունների հիմնադրամը, ԽՍՀՄ սոցիալական հայտնագործությունների հիմնադրամի հայկական բաժանմունքը, «Նաուկա ի ռելիգիա» («Գիտություն եւ կրոն») ամսագիրը: Գիտաժողովի ղեկավարը կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Հրանտ Դեմիրճօղլյանն է:

ԱԼԻԵՒԸ ՓՈՐՁՈՒՄ Է ՄԱՔՐԱՋՐՎԵԼ

Մոսխորհրդի «Ստոլիցա» նոր ամսագիրը իր առաջին համարում տպագրել է Քաղբյուրոյի նախկին անդամ, այժմ Ադրբեջանի եւ Նախիջեւանի Գերագույն խորհուրդների ժողովրդական պատգամավոր Հեյդար Ալիեւի հարցազրույցը, որտեղ նա հավաստիացնում է, թե ամբողջ կյանքում եղել է ազնիվ կուսակցական, ոչ մեկից մի կոպեկ անգամ չի վերցրել, ոչինչ չունի, ոչինչ չի սեփականացրել: Այդ բոլորում՝ ո՛չ մեքենա, ո՛չ ամառանոց: Թերեւս որոշ մարդիկ հավատային, բայց՝ խմբագրությունը հոդվածի վերջում տրված ծանոթագրության մեջ նշում է, որ Հ. Ալիեւին կցված է եւ՛ մեքենա, եւ՛ ամառանոց:

Հարցազրույցի ընթացքում Հ. Ալիեւը քանիցս նշում է, որ ինքն անցել է պետանվտանգության կոմիտեի «բոլոր աստիճաններով» եւ շնորհակալ է ճակատագրից, որ այդքան երկար՝ մոտ 30 տարի աշխատել է ՊԱԿ-ում: Սակայն թե՛ այս հոդվածում եւ թե՛ վերջերս կենտրոնական թերթերում տպագրված այլ հարցազրույցներում Հ. Ալիեւը «մոռանում է» բացել իր իսկական գործունեության որոշ մանրամասներ: Այդ մասին տեղեկանում ենք 1989-ի վերջերին Լոնդոնում լույս տեսած Իլյա Զեմցովի «Չերնենկո. Խորհրդային Միությունը վերակառուցման նախօրեին» գրքից:

Դեռ երիտասարդ սպա՝ Ալիեւը մասնակցում է Հյուսիսային Ադրբեջանը Իրանից անջատելու փորձերին: Չնայած դրանք անհաջողության են մատնվում, բայց նա որոշ ժամանակ մնում է Թեհրանում, իսկ հետո ուղարկվում է Թուրքիա, այնտեղից էլ Աֆղանստան: Թեհրանում նա ամրապնդում է կապերը իրանական ձախակողմյան «Թուդե» կուսակցության անջատողականների հետ: Այդ կուսակցությունը համակիր էր Խորհրդային Միությանը եւ պայքարում էր Հյուսիսային Ադրբեջանի անկախության համար:

Այնուհետեւ, Անդրոպովի թույլտվությամբ, որն այն ժամանակ Կենտկոմի «եղբայրական կուսակցությունների» հետ կապերն էր ղեկավարում, Ալիեւը հանձն է առնում 1959-ին Սոֆիայում ստեղծել պարսկերեն լեզվով մի ընդհատակյա ռադիոկայան: Եվ այն, որ Խոմեյնիի շրջապատում կային շատ խորհրդային լրտեսներ, նույնպես Ալիեւի շնորհքն էր: Այդ ռադիոկայանի միջոցով էլ «Թուդեն» տարածում է իր հայտարարությունները: Հետագայում, երբ Ադրբեջանի ՊԱԿ-ի նախագահ Ցվիգունը կանչվեց Մոսկվա զբաղեցնելու ԽՍՀՄ ՊԱԿ-ի նախագահի տեղակալի աթոռը, նրա տեղը զբաղեցրեց Հ. Ալիեւը, որտեղից էլ արագորեն թափ առավ նրա քաղաքական գործունեությունը:

Այժմ Ադրբեջանի նորընտիր պատգամավորն սկսում է քաղաքական պայքարի մի նոր մրցաշրջան: Ի՞նչ ընթացք կունենա այն, ժամանակը ցույց կտա:

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՃՇՏՈՒՄ 200 ՏԱՐԻ ԱՆՑ

ԼՈՆԴՈՆ.- Բրիտանական «Օբսերվեր» օրաթերթը իր 27 հունվարի համարում ներողություն է խնդրել ընթերցողներից 1791 թ. դեկտեմբերի 25-ին լույս ընծայած մի սխալ տեղեկության համար:

Թերթը հայտնում է, որ այդ թվականին իր մահազդների ցուցակում տվել է հետեւյալ անճիշտ լուրը. «Գերմանացի հռչակավոր երաժիշտ Վոլֆգանգ Ամադեուս Մոցարտը մահացավ դեկտեմբերի 15-ին, Վիեննայում»:

Մինչդեռ, ճշտում է թերթը, Մոցարտը մահացել է դեկտեմբերի 5-ին: Բացի այդ, ավելացնում է թերթը, հանճարեղ երաժիշտը գերմանացի չէր, այլ՝ ավստրիացի:

Այս առիթով «Օբսերվերը» ներողություն է խնդրել Մոցարտի ժառանգորդներից, ավելացնելով սակայն, որ ինքը միակը չէ այդ անճշգրտության մեջ. «Թայմս» օրաթերթն էլ նույն սխալն է գործել նույն թվականին:

ԱԶԳ եռօրյա թերթ. հասցեն՝ Երեւան 375010, Ալավերդյան 47
հեռ. 58-18-41, ֆաքս (8852)562941
AZG semi-weekly, 47 Alaverdian St., Yerevan, Armenia, USSR 375010
phone: 58-18-41, fax: (8852)562941
Խմբագիր՝ Հակոբ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ
Editor Hagop AVEDIKIAN
Կոմպյուտերային շարվածք
Լույս է տեսնում չորեքշաբթի, շաբաթ
Գինը՝ 30 կոպ.
Տպագրված է ՀԱԿ ԿԿ հրատարակչության տպարանում, պատվեր 2715

digitised by A.R.A.R.@